

LISÄÄ LAPSIA!

**Seitsemän näkökulmaa
syntyvyyteen**

Toimittanut Simo Grönroos

SUOMEN PERUSTA

© Suomen Perusta 2026

ISBN 978-952-7145-97-5 Lisää lapsia! - Seitsemän näkökulmaa syntyvyyteen (painettu)

ISBN 978-952-7145-98-2 Lisää lapsia! - Seitsemän näkökulmaa syntyvyyteen (pdf)

Ulkoasu: Janne Turunen

Painopaikka: Grano Oy

Sisällysluettelo:

Esipuhe.....	4
Onni Rostila: Väestö on kohtalo.....	7
Henna Kajava: Syntyvyyden romahduksen fysiologia ja psykososiaalisia vaikuttimia	15
Tuulia Alanko: Perhe ja ura – vanhemmuus työuran tukipilarina	29
Teemu Keskisarja: Kadonneen hoivavietin metsästäjät.....	39
Kaisa Garedeu: Tavoitteeksi maailman lapsiystävällisin maa – perhemyönteistä politiikkaa kunnissa.....	47
Elias Rosengrén: Politiikkatoimia syntyvyyden nostamiseksi	75
Matti Viren: Eikö syntyvyyteen muka voi vaikuttaa – kannattaisiko asiaa kuitenkin tutkia tarkemmin?.....	81
Suomen Perusta -ajatuspajan julkaisuja	97

Esipuhe

Meitä on enää alle viisi miljoonaa. Kyllä, vaikka Suomen väkiluku kasvaa, niin kantaväestön määrä on vähentynyt vuodesta 2014 lähtien; viime vuonna (2025) samaan aikaan kun vieraskielisen väestön määrä nousi 36 000:lla hengellä laski kotimaisten kielten puhujien määrä taas 19 000:lla. Olemmekin juuri ylittäneet symbolisen rajapyykin, kun suomalaistaustaisen väestön määrä tippui tänä vuonna alle viiden miljoonan.

Alhainen syntyvyys on lähes kaikkia länsimaita koskettava ilmiö. Suomalaisten syntyvyys oli vielä viime vuosikymmenen alussa eurooppalaisittain ylempää keskitasoa, mutta lasku on ollut erittäin jyrkkää viimeisten noin viidentoista vuoden aikana. Nyt maamme syntyvyys onkin Euroopan heikoimpien joukossa.

Syntyvyyskriisi tuo mukanaan monenlaisia ongelmia. Työikäisten osuuden jyrkkä väheneminen verrattuna eläkeläisiin tuo haasteita julkiselle taloudelle. Alhaisen syntyvyyden yhdistyminen maahanmuuttoon tuo taas ongelmia, jotka näkyvät jo mm. suurten kaupunkien maahanmuuttajavaltuustuvissa päiväkodeissa ja kouluissa. Julkisen talouden ja kansallisen uusiutumisen lisäksi syntyvyyden ongelmat ovat myös inhimillinen tragedia, joka koskettaa monia yksilöitä ei-vapaaehtoisen lapsettomuuden muodossa.

Minkälaisilla yhteiskunnallisilla toimilla suomalaisten syntyvyyteen voitaisiin sitten vaikuttaa?

Tarkastelussa teoksessa ovat niin kestävän syntyvyyden yhteiskunnallinen merkitys kuin fysiologiset ja psykososiaaliset syyt syntyvyyden laskun taustalla. Teoksessa pohditaan vanhemmuuden ja uran yhdistämiseen liittyviä kysymyksiä sekä tarkastellaan sitä, miten syntyvyyteen vaikuttavia tekijöitä on tutkittu ulkomailla. Syntyvyyttä tarkastellaan myös sekä historiallisesta näkökulmasta että nostaen esiin esimerkkejä käytännön politiikkatoimista, joilla perheystävällisyyttä voitaisiin edistää niin valtiollisella kuin kunnallisella tasolla.

Ensimmäinen askel on kuitenkin asian nostaminen yhteiskunnalliseksi keskustelunaiheeksi. Suomen Perusta -ajatuspaja toivoo, että tämän teoksen seitsemässä artikkelissa esitetyt näkökulmat ja tiedot antavat lukijalle uusia ajatuksia ja auttavat nostamaan tätä tärkeää aihetta julkiseen keskusteluun.

Helsingissä 20.5.2026

*Simo Grönroos
Suomen Perusta -ajatuspaja
toiminnanjohtaja*

Onni Rosti on
kansanedustaja
ja lakimies

Onni Rostila

Väestö on kohtalo

”La démographie, c’est le destin”

- FILOSOFI AUGUSTE COMTE -

ALUKSI

Väestö todella määrää valtion kohtalon niin hyvässä kuin pahassa. Yhteiskunta koostuu ihmisistä. Tulevaisuus lepää uusien sukupolvien varassa. Sadan vuoden päästä eri ihmiset päättävät ja tekevät, mitä sitten päättävätkin tehdä. Yhteiskunta, kulttuuri ja muut kollektiiviset, yksilöä suuremmat ilmiöt, ovat riippuvaisia ylisukupolvisesta jatkuvuudesta. Toisin sanoen syntyvyydestä.

Nopeasti vanheneva yhteiskunta on täysin erilainen kuin nuori ja elinvoimainen yhteiskunta. Yhteen kieleen ja kulttuuriin perustuva luottamusyhteiskunta on erilainen kuin sirpaloituva monikulttuurinen yhteiskunta.

Talousviisaat vaativat satojatuhansia ja jopa miljoonia maahanmuuttajia työikäisen väestön ylläpitämiseksi. Vaatimus on järjenvastainen. En kiistä taloustieteen teesejä työikäisen väestön merkityksestä taloudelle. Tässä tapauksessa paholainen piilee kuitenkin niin yksityiskohdissa kuin kokonaisuudessa.

Ensinnäkään työikäisyys ei auta pätkääkään, jos tulijat eivät työllisty. Taloustomppelit vaikenevat kahdesta muustakin kiusallisesta seikasta.

Tulijoiden paljous epävakauttaa yhteiskunnan ja toisaalta kukaan ei kerro, mistä kelvolliset tulijat on tarkoitus haalia.

Syntyvyyden nostaminen ei suomalaisia ekonomisteja kiinnosta. Tämä selittyy sillä, että vaikka syntyvyys nousisi, näkyvät vaikutukset vasta viiveellä. Kulut juoksevat heti. Jotkut uskovat, että nykynuoret eivät vain halua lapsia. Sekään ei käy selitykseksi, koska nuoret aikuiset kysyttäessä kertovat haluavansa lapsia. Syystä tai toisesta haluttuun lapsilukuun ei päästä.

Syntyvyyskeskustelussa riittää käynnistysvaikeuksia. Moni aistii siinä piilevän miinakentän. Siinä särähtävät ristiriidat tasa-arvosta, sukupuolten rooleista ja yhteiskunnallisista arvoista. Äärifeministisiä huoneentauluja on vaikea vaihtaa.

Äitiys laskee tilastollisesti naisten kokonaisansioita ja palkkakehitystä. Tutkijat puhuvat ”lapsisakosta”. Syntyvyyden lasku voi jopa edistää sukupuolten välistä ”palkkatasa-arvoa”. Feministinen tasa-arvodogma ja biologisen sukupuolen sivuuttaminen ovat ajaneet meitä pois päin syntyvyysmyönteisestä perhepolitiikasta.

Propagandistinen puolitotuus ”naisen eurosta” on taottu kollektiiviinseen tajuntaamme suurena väärytenä. Syntyvyyden romahdukselle on kohauteltu olkapäitä. Kun toimintaa ohjaavat typerät mittarit, tyhmityy toimintakin.

Syntyvyyden romahdus johtaa sukupuuttoon, ja jo paljon sitä ennen yhteiskunnan perusrakenteet murentuvat. Silti päättävät tahot nukkuvat. Edessä oleva herätys tulee olemaan karu.

YHTEISKUNNAN EPÄVAKAUTTAJA

Vallitsevassa väestönvaihtoideologiassa maahanmuuttajat vastaavat suomalaisia taustamaista ja -kulttuureista riippumatta. Tulijoiden määrä ei missään vaiheessa saa aikaan laadullisia muutoksia ja maahanmuuttajien

uskotaan juoneen ikuisen nuoruuden lähteestä.

Puolueet ja eri eturyhmät ehdottelevat 40.000–50.000 vuosittaista tulijaa. Se tarkoittaisi jopa miljoonaa ulkomaalaista kahdessakymmenessä vuodessa. Koska todellisuudessa maahanmuuttajatkin vanhenevat, on kyse hölmöläisen peiton jatkamisesta. Ulkomaalaisia on virrattava maahan aina vain tai muuten työikäisten osuus laskee.

Vaikka tällainen pyramidihuijaus toimisi taloudellisesti hetken, katkeaa kulttuurinen jatkuvuus. Suomalaista kulttuuria lapsilleen siirtävät supisuomalaiset vähenevät sukupolvi sukupolvelta. Jos syntyvyys ei nouse, on supisuomalaisten jälkeläisiä vuosisadan vaihteessa vain noin miljoona. Mikäli massasiirtolaisuus jatkuu sinne asti edes nykytasolla, on ulkomaalaisia ja heidän jälkeläisiään moninkertainen määrä.

Optimisti ehkä huomauttaa, että sopeutumista tapahtuu ja äidinkieletkin voivat vaihtua. Mutta jos muutosvauhti on tämä, on kysyttävä, mihin tulijat tarkalleen ottaen sopeutuvat? Monikansallisen lentokentän tai kauppakeskuksen kulttuuriin, jota kukaan ei enää koe kodikseen?

Länsimaiden poliittiset järjestelmät natisevat liitoksissaan jo tähänastisen kansainvaelluksen jäljiltä. Luottamusyhteiskunta murenee jatkuihin etnisiin, uskonnollisiin ja kulttuurisiin hankauksiin. Tulokkaat eivät luovu maailmankatsomuksistaan, identiteeteistään ja arvoistaan. Vahvan yhtenäiskulttuurin päälle syntynyt liberaali järjestelmä ei kykene ratkomaan näin armottomia ristiriitoja.

Ideologinen hybris hakee vertaistaan, kun liberaali eliitti olettaa yhteiskuntakokeilun päättyvän sopusointuun yhteiseloon. Historia tuomitsee sen vielä suureksi typeryydeksi.

Väestönvaihto- tai vaihdettavuus-ideologia perustuu pehmeään totalitarismiin. Mikä tahansa kritiikki on leimattu moraalittomaksi. Mut-

”Valtiovallan velvollisuus on luoda vahvoja kannusteita. Ne lähettävät yksiselitteisen viestin: arvostamme perheitä ja tarvitsemme lapsia”

ta vaikka järkiargumentit kaikuksivat kuuroille korville, voi tulijoiden ehtyminen saada monet toisiin aatoksiin.

SYNTYVYYS LASKEE (LÄHES) KAIKKIALLA

Kukaan ei halua vastata kysymykseen, mistä työllistyvät tulijat olisi tarkoitus repiä? Kysymys on yllättävän vaikea. Monissa väkirikkaissa ja korkean syntyvyyden kulttuureiksi mielletyissä maissa syntyvyys on jo nyt alle uusiutumistason. Kiina, Intia, Brasilia, Iran, Thaimaa, Indonesia, Vietnam, Turkki, Filippiinit ja niin edelleen. Yhä useampi liittyy tällä menolla kerhoon.

Toisin sanoen tarpeisiimme soveltuvaa muun maailman ylijäämäväestöä ei ole eikä tule. Sellaista ei ole, vaikka uhraisimmekin kulttuurimme jatkuvuuden ja yhteiskuntamme vakauden loputtomalla massasiirtolaisuudella. Jatkuvasti kasvava joukko maita on osaavimpien tulijoiden perässä. Suomi ei suinkaan saa parhaita päältä.

PITKÄJÄNTEISTÄ SYNTYVYYSPOLITIIKKAA

Massasiirtolaisuus ei siis voi toimia. Koska massasiirtolaisuus ei toimi, on syntyvyyden nosto ainoa vaihtoehto. Varmoja keinoja ei ole, mutta yritettävä on. Lähtökohtaisesti ihmiset reagoivat kannusteisiin. Veropolitiikalla on vakiintuneesti ajettu erilaisia yhteiskunnallisia päämääriä. Mitä haluamme enemmän, sitä verotamme vähemmän ja toisin päin. Syntyvyyteen kannustava veropolitiikka lähtee siitä, että lapsiperheitä verotetaan tuntuvasti vähemmän.

Työssäkäyvien lapsiperheiden veronalennukset eivät merkitse raadollisia synnytyslahjuksia. Ne ovat askeleita kohti perhemyönteisempää kulttuuria. Valtiovallan velvollisuus on luoda vahvoja kannusteita. Ne lähetävät yksiselitteisen viestin: arvostamme perheitä ja tarvitsemme lapsia.

Kannustimia tulee luoda myös valintoihin, jotka edistävät perheellistymistä. Nuorten aikuisten avioitumisen tiedetään olevan yhteydessä korkeampaan lapsilukuun. Lisäksi vakaa ydinperhe palvelee lasten etua. Naimisissa olevien alaikäisten lasten vanhempien asuntolainan korkohyvityksen palautus olisi hyvä alku.

Lapsiperheiden matalampi verotus edistää yleistä etua. Se palkitsee yksilöitä ja perheitä yleishyödyllisistä valinnoista. Se kannustaa perheellistymisen lisäksi työntekoon ja turvaa lapsiperheitä. Niin ikään kohentuisi myös lapsiperheiden ja vanhemmuuden yhteiskunnallinen status nuorten aikuisten silmissä.

Unkari on kiintoinen esimerkki. Maa on panostanut tunnetusti perheellistymisen kannusteisiin. Toimien mittaluokka on ollut huomattava ja Unkaria pitkään hallinnut Fidesz-puolue kehitti kannustinjärjestelmää voimallisesti. Unkarin valtion budjetista peräti noin 5 % menee lapsiperheille erilaisina vero- ja muina tukina. Myös keväällä 2026 maassa valtaan noussut Tisza-puolue kannattaa kansallismielistä ja syntyyvyyksimyönteistä politiikkaa.

Toimien vaikutukset syntyvyyteen ovat osin kiistanalaisia. Vuosien 2011-2021 välillä syntyvyys Unkarissa nousi selvästi (1.23 - > 1.59) – noin 30 %:a. Sittemmin käyrä on Unkarissakin laskenut. Toisaalta avioituvuudessa Unkarin toimet näyttävät tuottaneen vielä vahvempaa tulosta. Vuosien 2011 ja 2021 välillä avioituvuusaste nousi 3,6 %:sta 7,4 %:iin – siis kaksinkertaistui kymmenessä vuodessa. Muutoksen myötä unkarilaisten avioituvuus nousi Euroopan matalimmalta tasolta korkeimpiin. Muutoksella lienee myös laajempaa ja pitkäaikaisempaa vaikutusta, jonka päälle perhepolitiikkaa rakentuu.

Yksittäisiä toimia tai niiden teknistä kohdentamista tärkeämpää on pitkäjänteisyys. Koska syntyvyys on valtiolle korkein prioriteetti, ei sen nostamiseksi tehtyjä toimia pidä arvioida muutaman vuoden tulosten perusteella. Syntyvyyteen on pakko sijoittaa, koska valtion tulevaisuus,

talous ja turvallisuus kaikki riippuvat syntyvyydestä.

Sellaista tilannetta ei tule, jossa syntyvyyden suhteen voisi luovuttaa. Päinvastoin mitä matalammaksi syntyvyys laskee, sitä suurempi syy siihen on vaikuttaa.

Valitettavasti yksilökeskeinen kulttuuri ja ajan henki romahduttavat syntyvyyttä laskusuuntaan. Koska vastavoima on niin väkevä, on turha odottaa pikaista käännettä.

Perhepolitiikan on tuettava lapsiperheitä ja kohotettava perheen yhteiskunnallista arvostusta. Desimaalit muuttuvat aikanaan laajemman muutoksen myötä. Päämäärä on laajempi kulttuurin muutos. Valtion budjetti ja verojärjestelmän miljardit ovat voimakas vipuvarsi.

Joko onnistumme nostamaan syntyvyyttä tai yhteiskuntamme perusratkaisut murenevat. Ainoa vaihtoehto on yrittää ja jatkaa yrittämistä.

ISRAEL JA MUUT ROHKASEVAT ESIMERKIT

Israel on ainoa kehittynyt maa, jossa syntyvyys ylittää väestön uusiutumistason. Poikkeus on merkillinen. Se on vauras, koulutettu ja voimakkaasti kaupungistunut – kaikki piirteitä, jotka yleensä laskevat syntyvyyttä. Syyt lienevät pääasiassa henkisiä. Israelissa lasten saaminen on ollut kansallisesti ensiarvoista valtion perustamisesta asti.

Kuopasta nouseminen on erittäin vaikeaa. Mongolia ja Kazakstan ovat ainoat maat, jotka ovat pudottuaan alle uusiutuvuustason sen tehneet. Molemmissa äitiyden arvostus on vahvaa. Georgiassa maan uskonnollinen johtaja, ortodoksisen kirkon patriarkka lupautui 2007 kastamaan henkilökohtaisesti jokaisen perheen kolmannen ja sitä myöhemmän lapsen. Siitä alkoi kiistaton syntyvyyden nousu.

Yhdysvalloissa lisääntyminen on ideologinen kysymys ja tästä on viitteitä muuallakin. Konservatiivien syntyvyys on lähes kaksinkertainen liberaaleihin verrattuna. Jos konservatiivit olisivat oma kansansa,

syntyvyys olisi käytännössä uusiutumistasolla tai jopa yli. Uskonnolliset yhteisöt ovat lähes poikkeuksetta ainoita ryhmiä kehittyneissä maissa, joilla on yli 2,1:n syntyvyys. Yhteinen nimittäjä lienee elämänmyönteinen ja perhekeskeinen arvopohja. Lapset eivät ole käytännön riesa, vaan arvokas ja haluttu asia.

Matalan syntyvyyden syyt ovat lukuisia, vaikeaselkoisia ja vyyhdiksi kietoutuneita. Monet niistä voimistuvat. Avioliittojen ja perheellistymisen myöhentyminen, yhä pidemmiksi venyvät opinnot, kaupungistuminen, työelämän epävarmuus, yksilö- ja itsekeskeinen kulttuuri, maallistuminen, sukupuolten väliset arvoerot ja niin edelleen.

Nykypäivänä avioliitto, pitkäjänteinen perhe-elämä ja vanhemmuus ovat vain yksi elämäntapa muiden joukossa. Niiden asemaa kulttuurisena ja yhteiskunnallisena normina on määrätietoisesti vahvistettava. Muuten emme selviä. Perheelle kuuluu kunnia yhteiskunnan tukipilarina ja perusyksikkönä. Muutenkin kuin juhlapuheissa.

"Yksittäisiä toimia tai niiden teknistä kohdentamista tärkeämpää on pitkäjänteisyys. Koska syntyvyys on valtiolle korkein prioriteetti, ei sen nostamiseksi tehtyjä toimia pidä arvioida muutaman vuoden tulosten perusteella".

**Henna Kajava on
kaupunginvaltuutettu ja
filosofian maisteri**

Henna Kajava

Syntyvyyden romahduksen fysiologisia ja psyko- sosiaalisia vaikuttimia

JOHDANTO

Suomen syntyvyys on Euroopan alhaisimpien joukossa. Se noudattaa samalla globaalia syntyvyyden laskun trendiä, jossa ainoastaan Afrikka on poikkeus. Itse asiassa koko ihmiskunta uhkaa kuolla sukupuuttoon, mutta onneksi vasta muutaman miljoonan vuoden kuluttua. Miehen sukupuolen määrittävä Y-kromosomi nimittäin heikkenee hälyttävää vauhtia ja uhkaa jopa kadota kokonaan. Näyttää siltä, että Y-kromosomeissa on perustavanlaatuinen virhe. Muilla kromosomeilla on kaksi kopiota jokaisessa solussa, jolloin geenit voivat yhdistyä ja menettää haitallisia mutaatioita.

Ihminen onnistuu todennäköisesti kuitenkin voittamaan tämänkin painin luonnonvoimien kanssa teknologian avulla. Muut kromosomit voivat ottaa Y-kromosomin tehtävät hoitaakseen. Tämän seurauksena syntyvät geneettiset erot voivat johtaa jopa uusien ihmislajien kehittymiseen. Todellisuus on scifiä ihmeellisempää!

Suomen syntyvyyden romahduksessa ei ole tarvetta vielä kuitenkaan miettiä Y-kromosomin näivettymistä, koska ehdimme kuolla sukupuuttoon ihan muista syistä, jos emme aloita pikaisesti voitokasta peliä kah-

della eri pelikentällä. Meidän täytyy käydä samaan aikaan sekä suomalaisten hedelmällisyyden romauttaneiden fysiologisten ongelmien että syntyvyyttä laskeneiden psykososiaalisten tekijöiden kimppuun.

TUHOISA KULUTUSYHTEISKUNTA ON LEVITTÄNYT KEMIKAALEJA JA MIKROMUOVIA KAIKKIALLE

Fysiologiset ongelmat liittyvät globaaleihin, tuhoisiin kulutusyhteiskuntiin, joissa hallitsematon talousjärjestelmä tuottaa kiihtyvällä tahdilla uusia kemikaaleja ja haitallista jätettä, kuten mikromuovia. Näitä on ympäristössä joka paikassa niin, ettei ihminen voi niitä välttää.

Ainakin länsimaita vaivaa siittiökato, jonka syyksi arvellaan juuri erilaisia kemikaaleja. Uusia kemikaaleja on tuotu markkinoille viime vuosikymmenien aikana kymmeniä tuhansia. Näitä löytyy monenlaisista tuotteista, mutta sairaaloinen ja nopeasti kiihtynyt nettiostelu Kiinasta on lisännyt Suomessa huomattavasti tuotteita, joissa on haitallisia aineita.

E erityisesti muovin pehmentiminä käytetyt ftalaatit ovat hormonaa-lisia haitta-aineita, jotka voivat vaikuttaa hedelmällisyyteen ja aineen-vaihduntaan. Yhdysvalloissa ftalaateille altistuneilla poikalapsilla on todettu matalia testosteronipitoisuuksia. He myös käyttäytyivät vähem-män maskuliinisesti kuin vertailuryhmä.

Ftalaatteja on kaikessa, missä on PVC-muovia, kuten matoissa, vaat-teissa, kengissä, laukuissa ja urheiluvälineissä. Lisäksi ftalaatteja voi löy-tyä muistakin valmisteista, kuten rakennustarvikkeista, liimoista, kos-metiikasta ja pesuaineista.

Muovin hajotessa syntyy sitten vielä mikromuovia, jota on nykyään kaikkialla ympäristössä - niin juomavedessä kuin ilmassa, jota hengi-tämme. Mikromuovia on löydetty sikiöiden istukoista ja poikien kivek-sistä, ja sitä epäillään osasylliseksi hedelmällisyyden laskuun.

Yli puolella nuorista suomalaismiehistä siittiöpitoisuudet ovat nykyään alle 55 miljoonaa/mL, jota pidetään kynnyksilukuna, jonka jälkeen raskauden aikaansaaminen alkaa vaikeutua. Suomalaismiesten siemennesteen siittiöpitoisuuden keskiluku on nykyään 49 miljoonaa/mL. Epäreilusti siemennesteen laatu määrytyy pitkälti jo sikiö- ja lapsuusaikana.

Kansainvälinen tutkijaryhmä on kehottanut varovaisuusperiaatteen noudattamiseen ja tutkimukseen panostamista nano- ja mikromuovien käytössä ja haittojen selvittämisessä. Tutkijat peräävät teollisuuden ja yritysten, mutta myös vanhempien vastuuta.

Teollisuuden ja yritysten, jotka tuottavat lapsille ja naisille suunnattuja muovituotteita, tulee tutkia, paljonko tuotteet tuottavat nano- ja mikromuovia ja huolehtia, että niitä irtoaa tai liukenee mahdollisimman vähän. Ihmisen kehitykselle haitalliset kemikaalit tulee tutkijoiden mukaan kieltää tai ainakin niiden käyttöä rajoittaa niin, ettei niille altistuta.

Vanhemmille suositellaan muovien käytön vähentämistä. Vanhempia ohjeistetaan mm. huolehtimaan, että lasten ruoka on mahdollisimman vähän kontaktissa muoviin. Pölyjä kannattaa siivota usein, sillä pölyssä voi olla mikromuovia. Raskauden aikana äidin tulisi välttää kemikaaleja, kuten kosmetiikkaa ja käyttää muovittomia hygieniatuotteita.

NAISET ALKAVAT YRITTÄÄ LASTEN HANKINTAA USEIN LIIAN MYÖHÄÄN

Edellä on käsitelty luonnontieteellisiä syntyvyyden laskuun vaikuttavia tekijöitä, mutta ennen kuin alamme kamppailla henkimaailman asioita eli psykososiaalisia tekijöitä, käsitellään vielä edellä mainittujen rajapinnassa vaikuttavaa syytä, joka on lasten hankkimisen aloittaminen liian vanhana. Tällainen lapsettomuus aiheutuu fysiologisista syistä, mutta tilanteeseen ovat johtaneet psykososiaaliset syyt.

Lapsenteon lykkäämisestä johtuva lapsettomuus koskee erityisesti

naisia, koska naisen hedelmällisyys alkaa laskea nopeasti noin 35 vuoden iässä, kun taas miesten hedelmällisyys laskee hitaasti, ja mies voi ikänsä puolesta saada vanhanakin lapsia. Itse päätin tehdä tuossa iässä ensimmäisen lapseni taannoisen miesystäväni kanssa - vaikken ollut parisuhteessa - varmistaakseni lapsen saannin.

Jokunen vuosi sitten mediassa uutisoitiin, kuinka ihmiset eivät yleensä tienheet naisten hedelmällisyyden nopeasta laskusta 35 ikävuo- den jälkeen. Monet kenties isiksikin vielä halajavat miesrukat luulivat, että nainen voisi saada lapsia melko normaalisti vielä nelikymppisenä- kin, vaikka tuolloin naisista enää korkeintaan kolmannes on hedelmäl- lisiä ja raskaaksi tulemisen todennäköisyys on heilläkin vaikeaa - yhden kuukautiskierron aikana todennäköisyys on vain 5-10%.

On selvää, että niin Suomessa kuin yleensä länsimaissa koulujär- jestelmä on epäonnistunut huomioimaan ja viestimään tämän tärkeän seikan erityisesti naisten hedelmällisyydestä. Samoin tupakan vaaralli- suutta suurimpana yksittäisenä uhkana hedelmällisyydelle olisi pitänyt ja pitää painottaa kouluissa toteutunutta vahvemmin. Hedelmällisyyssi- tietouden sijaan kouluissa on paneuduttu aivan liian paljon ja syvällises- ti ehkäisyvalistukseen. Yhteiskuntaamme piinaa teiniraskauksien sijaan paljon enemmän nykyään sekä tahaton että toivottu lapsettomuus, joten seksuaalivalistuksen tulisi päivittyä vastaamaan tämän päivän tarpeisiin.

Lasten hankintaa korkealla iällä arvellaan ainakin osittain syyksi myös kasvaneeseen tuen tarpeeseen peruskoulussa kantaväestön lapsilla. Vaikka äidin ollessa varttuneempi hän kykenee todennäköisemmin vas- taamaan lapsensa tarpeisiin paremmin, munasolut eivät enää ole yhtä hyvässä kunnossa kuin nuoremmalla iällä. Tällöin lasten diagnoosien määrä väestössä kasvaa vanhempien äitien yhteiskunnassa.

Ongelman taklaamiseksi on ryhdyttävä toimiin yhteiskunnan muokkaamiseksi sellaiseksi, että lasten hankinta on kannattavaa ja kan- nustettavaa täysi-ikäisenä missä iässä hyvänsä. Toimeen on hyvä tarttua

heti sopivan kumppanin löydyttyä. Jos ja kun suhde yleensä jossain vaiheessa ajautuu karille, uutta, sopivaa kumppania perheen perustamiseen ei välttämättä enää löydykään helposti. Toki sellaisia etnisiä ryhmiä, joilla syntyvyys on suomalaisia suurempaa, ei pidä kannustaa.

Yhteiskunnassa voisi viestiä myönteisinä seikkoina lasten hankinnasta nuorena esimerkiksi sitä, kuinka silloin on lapsen aikuistuttua enemmän elinikää jäljellä ja hyväkuntoisena. Lisäksi ehtii nähdä lapsenlapsensa vanhempina, jos niitä sattuu saamaan. Edelleen, kun lapset hankkii nuorempana, eivät ruuhkavuodet ja omista vanhoista vanhemmista huolehtiminen osu helposti päällekkäin koettelemaan ihmisen kestävyysrajoja.

”Meidän täytyy käydä samaan aikaan sekä suomalaisten hedelmällisyyden romauttaneiden fysiologisten ongelmien että syntyvyyttä laskeneiden psykososiaalisten tekijöiden kimppeun”

DIGIKULTTUURIIN SIIRTUMISEN JA TINDERIN KIROUS

Ja nyt päästään vihdoinkin niihin henkimaaliman asioihin eli psykososiaalisiin tekijöihin, kuten Tinderin salaperäiseen maailmaan ja sen vaikutukseen pariutumiseen ja syntyvyYTEEN.

Perinteisesti suomalaiset ovat etsineet seurustelukumppania lavatansseista ja kaupungeissa yöelämän sykkeestä, mutta nykyään pariutuminen on siirtynyt sähköisiin sovelluksiin. Niissä on helpompaa antaa itsestään valheellista kuvaa ja huijata kuin kasvokkain.

Erityisesti kuvalliseen ilmaisuun perustuvaa Tinderiä on pidetty kouluesimerkkinä siitä, kuinka deittisovelluksen selailu on vähentänyt sitoutumista parisuhteisiin. Ei ole kauaa siitä, kun uutisoitiin, etteivät nuoret enää tavoittele koko elämän mittaista parisuhdetta.

On helposti kourkuttavaa ajanvietettä etsiä aina vain parempaa osu-
maa Tinderistä. Kumppanin löytäminen deittisovelluksen kautta ei niin
helposti sitouta ihmistä suhteeseen kuin jos kohdataan lihallisesti jos-
sain erityisessä tilanteessa, jossa voi tuntea helpommin ripauksen mysti-
syyttä ja ehkä johdatustakin.

Toisaalta viime aikoina nuorten keskuudessa on tapahtunut tässä
suhteessa tervettä käännettä konservatiivisempaan suuntaan. Samalla
kiinnostus kristinuskoa kohtaan on kasvanut, kun maailman tilanne on
synkistynyt ja monikulttuurinen juurettomuus lisääntynyt.

Kun monikulttuurisessa muutoksessa valmiit elämisen mallit ja
odotukset menettävät merkitystään, parisuhteen etsimistä tosissaan ja
muualtakin kuin deittisovelluksista on helppoa lykätä aina vain tuon-
nemmaksiksi.

Suhteen hakemisen siirtyminen deittisovelluksiin on saattanut myös
nostaa kynnystä lähestyä vastakkaista sukupuolta kasvotusten. Saattaa
helposti pelätä, että ihmiset oudoksuvat, jos tekee tuttavuutta tosielä-
mässä deittisovellusten sijaan. Pelkoa ovat lietsoneet varmasti osaltaan
#metoo -kampanjat. Nuorten elämästä on hävinnyt ehkä osa iloa, kun
kaduilla ei enää kuulu vislauksia tytöille.

KORKEAMMIN KOULUTETTUJEN NAISTEN JA MATALAMMIN KOULUTETTUJEN MIESTEN KOHTAANTO- ONGELMASSA ON VALOA TUNNELIN PÄÄSSÄ

Toisaalta väitän, ettei tämä paljo toisteltu Tinderin kielteinen vaiku-
tus sitoutumiseen ole Tinderin suurin ongelma. Itsekin Tinderiä joskus
paljon selailleena vaikuttaa siltä, että yhtäläillä paljon toisteltu matalasti
koulutettujen miesten ja korkeasti koulutettujen naisten kohtaanto-on-
gelma sinkkumarkkinoilla on ehkä se Tinderin suurin ongelma. Aivan
viime aikoina tähän on tosin tullut jonkin verran positiivista muutosta

siten, että naiset ovat alkaneet sopeutua tilanteeseen ja hyväksyä aiempaa useammin itseään matalammin kouluttautuneita miehiä kumppaneikseen.

Kohtaanto-ongelmaan viittaa ainakin se, että kun miehiä selailee, kiinnostuksenkohteet ovat yleensä varsin samankaltaisia luettavaa – luetteloita monista urheiluharrasteista ja hedonistisista nautinnoista vaila mitään henkistä, kuten kirjojen lukemista tai muuta älyllistä, ja jos ulkonäkö välillä onkin sellainen, että se tunteen tylsyydestä ja tyhjääpääsyydestä voikin kompensoida, kyseessä on valeprofiili, joita Tinder vilisee. Feikkiprofileista on vaikeaa saada varmuutta, ellei kiirehdi pian treffeille. Nuoret tytöt voivat pettyä nopeasti Tinderiin huijareineen ja lopettaa seuran etsimisen kokonaan.

Koulutustasoihin liittyvä kohtaanto-ongelma kukoistaa moderneissa, länsimaisissa yhteiskunnissa, joissa tytöillä ja pojilla on yhtäläiset mahdollisuudet kouluttautua. Tyttöjen ja naisten keskimäärin suurempi tunnollisuus ja varhaisempi kypsyminen johtavat helposti kapinallisempia, riskinottohakuisempia ja vilkkaampia poikia parempaan koulumestykseen ja poikia useammin korkeampaan koulutukseen. Suomessa kolmeen perinteisesti arvostetuimpaan ammattiin kouluttautuneista valtaosa on jo naisia – lääkäreistä ja juristeista 60% ja papeistakin yli puolet.

Kohtaanto-ongelmaa ei tunnetusti synny niinkään, jos nainen on miestä vähemmän koulutettu, koska nainen voi viehättää ulkonäöllään. Mutta jos mies on naista vähemmän koulutettu, asia on toisin. Toisaalta, kun naiset ovat nykyään taloudellisesti itsenäisiä, voisi olettaa, että miehetkin voisivat kompensoida korkeampaa koulutusta muilla keinoin, kuten erilaisella osaamisella ja lahjakkuudella sekä hyvällä vartalolla ja ulkonäöllä. Valitettavasti vain miehet eivät voi maalata naamaansa samalla tavalla uudestaan kuin naiset.

Omaa huoltani teinipoikieni ahkeruudesta koulussa ja markkinaarvon rakentamisessa parisuhdemarkkinoita varten huojensi hieman,

kun mediamoguli ja kauppatieteiden tohtori Atte Jääskeläinen kertoi hyvinvointialueen seminaarissa pojastaan, jonka hän joutui raahaamaan ihmisoikeuksista kuulemma piittaamatta korvista pitäen lukioon, koska muuten pojasta ei olisi tullut mitään. Tämän hän paljasti, kun kysyin Atelta, mikä hänen mielestään on suurin syy suomalaisten syntyvyyden romahtamiseen. Hän mainitsi juuri poikien jäämisen tytöistä jälkeen koulutuksessa. Koulutusjärjestelmä ei Aten mukaan huomioi poikia tarpeeksi – esimerkiksi poikien myöhempää kypsymistä. Ratkaisuina ongelmaan voisivat olla ainakin nykyistä joustavampi koulun aloitusikä ja monipuolisemmat opintopolut.

Keskeinen sukupuolten välistä kuilua korkeakouluihin pääsyssä kasvattanut asia on todennäköisesti ainakin se onneton uudistus, jossa ylioppilaskirjoitusten painoarvoa kasvatettiin pääsykokeiden kustannuksella. Tällainen suosii helposti tunnollisia tyttöjä, jotka pyrkivät pärjäämään kaikissa aineissa useammin kuin pojat. Pojissa on enemmän erikoistujia ja tiettyyn aihepiiriin syventyjiä.

OIKEISTOLAISET POJAT JA VASEMMISTOLAISET TYTÖT, YHDISTYKÄÄ - PIDÄTTÄYTYKÄÄ SOMEAIVOPESUSTA JA HARRASTAKAA SEKSIÄ!

Myös paljon toisteltu yhteiskunnan jakautuminen ja poteroituminen muodostaa uudenlaisen kohtaanto-ongelman. Tytöt ovat yhä enemmän vasemmistolaisia ja pojat oikeistolaisia. Tähänkin on arveltu olevan syyinä digikulttuuriin siirtyminen ja sosiaalisen median algoritmit.

Ehkä koulua täytyisi tässäkin huutaa apuun, jotta lapsille ja nuorille opetettaisiin omilla aivoilla ajattelua ja asioiden arviointia tapauskohtaisesti sekä varomaan puolen valitsemista ja valmiiden aatepakettien omaksumista oikealta tai vasemmalta. Kaikki hyvä ohjaus ja valistus kuitenkin unohtuu ennemmin tai myöhemmin, jos somen aivopestävinä

vietetään liikaa aikaa. Lasten ja nuorten somessa viettämää aikaa on pyrittävä vähentämään edelleen päättäväisesti – tapoja rajoittaa kännykän käyttöä ja somettelua on suunniteltava esimerkiksi myös toisen asteen oppilaitoksille.

HIIPUNUT HERRASMIESKULTTUURI ON OSA LAJILLEMME TÄRKEITÄ SOIDINMENOJA

Herrasmieskulttuuria voi olla vaikeaa sovittaa monisukupuoliseen yhteiskuntaan, jossa naisia ja miehiä voi pitää vain oletettuina. Herrasmieskulttuuriin täytyy kuitenkin puhaltaa uutta elinvoimaa aina päiväkodeista ja kouluista lähtien, koska siinä sukupuolilla on omat, arvostetut roolinsa ja se tuo elämään seksuaalista jännitettä. Tietyillä roolien otoilla on sama merkitys kuin eläinten soidinmenoilla, jotka edistävät pariutumista.

On myös huomionarvoista, että kun miehellä on oma, arvostettu roolinsa herrasmieskulttuurin puitteissa, hän voi kokea arvostusta, vaikka saisikin jatkuvasti pakkeja naisilta. Ehkä hän silloin jaksaa yrittää pariutumista pidempään – ainakin varmasti voi paremmin.

Seksuaalista kipinää täytyy saada jo kouluihin ja harjoittelua, kuinka lähestyä toivottua sukupuolta soveliaasti julkisessa tilassa, jos haluaisi tutustua. Tällä saataisiin enemmän jännitystä ja väriä elämään sekä vähemmän yksinäisyyttä. Jos osa kokeekin vieraiden ihmisten lähestymiset häiritsevinä, kannattaa miettiä, johtuuko se siitä, että eriarvoistaa ihmisiä. Jos lähestyjä nimittäin olisikin komea adonis, niin reaktio tutustumisyhteyteen saattaisikin helposti olla täysin päinvastainen. Ihmiset on kohdattava ihmisinä, vaikka olisi kuinka surkea tapaus. Voitaisiin siirtyä #metoo:sta välillä naisten loukkaavien ja lannistavien reaktioiden ja nirpanokkaisuuden tuomitsemiseen.

VANHEMPIEN KANNUSTUS ON TÄRKEÄÄ

Tietenkin kouluille on ikävä kasata taas uusia tehtäviä, mutta lasten ja nuorten vanhemmat ovat niin sekalaista sakkia ja kiireen nujertamia, ettei heihin voi laittaa toivoa ylipäänsä missään asiassa. Mutta ei siinä mitään voi hävitäkään, jos aikuistuneiden nuorten vanhempiakin koetettaisiin aktivoida syntyvyyden nostamisessa kohtuulliselle tasolle.

Voisimme alkaa korostaa vanhempien roolia lasten asenteiden muokkaamisessa perheen perustamista kohtaan. Tähän tarvitaan tietenkin media avuksi. Jos ajatellaan korkean syntyvyyden kulttuureja, niissä patistellaan kainostelematta jälkikasvua puolison etsintään ja lasten hankintaan – jos nuorten vanhemmat eivät peräti itse etsi jälkikasvulleen puolisoa.

Vähintä, miten vanhemmat voivat kannustaa lasten hankintaan on ilmaista selvästi aikuistuneelle lapselleen, että olisi mieluusti isovanhempi ja auttaisi lapsenlapsen hoidossa ainakin silloin tällöin. Ei pidä painostaa, eikä jankuttaa, mutta on hyvä olla arastelematta tätäkään aiheutta, ellei aikuistunut lapsi suorasanaisesti aiheutta torju. Silloinkin kyse saattaa olla väärästä henkilöstä ja joku muu suvussa voisi onnistua keskustelussa.

LISÄÄNTYNYT KIIRE JA STRESSI OVAT MYRKKYÄ SYNTYVYYDELLE

Kun ajattelee tuntimääriä, joita etenkin nuoret, mutta myös aikuiset käyttävät sosiaalisessa mediassa, voisi ajatella, ettei meillä ainakaan voi olla kiire. Kiire kuitenkin vaivaa tyypillisesti länsimaisissa yhteiskunnissa. Meidän on ehdittävä tehdä asiat energisen aikamme puitteissa, joka on rajallinen. Toisaalta elämä koostuu helposti monenlaisesta pikku säälästä, mikä aiheuttaa kiireen tuntua, kun tehtävälista on pitkä, eikä voi

paneutua pitkäksi aikaa yhteen asiaan ja uppoutua tyytyväisyyttä lisäävään flow-tilaan.

Liiallinen kiire lisää stressiä, joka puolestaan heikentää naisten heidelmällisyyttä. Stressi ja väsymys vähentävät myös miehen kiinnostusta seksiin. Globaali talouskilpailu, jossa työnteon tuottavuutta pyritään jatkuvasti parantamaan, vie ihmisiltä energiaa ja ajatuksia liikaa aktiiviselta kumppanin etsinnältä ja perheenperustamissuunnitelmilta. Monesta voi tuntua, että kun työ vie niin paljon aikaa ja energiaa, ei olisi voimia enää pyörittää perhettä. Myös riski yksinhuoltajaksi jäämisestä voi huolestuttaa, kun elämän mittaista kumppanuutta ei enää tavoitella, kuten ennen.

Jotta energiaa riittäisi tarpeeksi myös perheen pyörittämiseen, tarvittaisiin päättäväistä panostusta osapäivätyöhön ja lainsäädännöllistä oikeutta lyhentää työaikaa – ei vain niin pitkään, kun lapsi on peruskoulun alaluokilla, kuten nykyään – vaan lapsen täysi-ikäisyyteen saakka. Samalla kokopäivätyössä käyvälle vanhemmalle voitaisiin asettaa lainsäädännöllä pääasiallinen taloudellinen vastuu lapsista. Jos vanhemmilla olisi aikaa ja energiaa enemmän lapsilleen, lisääntynyt tuki kotona vähentäisi kustannuksia yhteiskunnalle. Jos eläkesäästöt tässä pienenisivätkin, olisi mahdollisuudet parantaa elämän laatua ja panostaa enemmän terveyteen.

NORMALISOIDAAN KAVERIVANHEMMUUS ROMANTTISEN VANHEMMUUDEN RINNALLE

Kumppanin löytäminen näyttää vaikeutuneen mm. digitalisoitumisen imiessä ihmiset muihin maailmoihin sekä yhteiskunnan polarisoitumisen ja lisääntyneen kiireen sekä suorituspainneiden myötä. Jos sopivia kumppania ei romanttisessa mielessä löydy, yhteiskunnassa voitaisiin levittää laajemmin ideoita kaverivanhemmuudesta, joka ei tässä tarkoi-

takaan lapsen ja vanhemman kaveruutta, vaan lasten hankkimista ihan vaan kaveripohjalta. Nyt asia on ollut jo jonkin verran julkisuudessa, mutta itse kuuluin tässä asian pioneereihin ja toimittaja Iina Mikkola teki dokkarisarjaansa jaksonkin, jossa haastatteli minua aiheesta. Elin lasteni isän kanssa kyllä avoliitossa pitkään joskus paljon ennen lasten hankkimista.

Vähemmistöseksuaaleille sopiva vanhemmuuden muoto olisi näillä reunaehdoilla apilaperheessä, jossa samaa sukupuolta olevan parin jompikumpi osapuoli tekee lapsen toiseen sukupuoleen kuuluvan kaverin kanssa. Tällöin lapsella on jopa kolme tai neljä vanhempaa, mikä onkin jo normaalia parempi turvaverkko lapselle. Apilavanhemmuutta olisi hyvä markkinoida ja edistää.

TURVATTOMUUDEN AIKAKAUSI - HUOLI HUOMISESTA VÄHENTÄÄ SYNTYVYYTTÄ

Jonkin verran syntyvyyteen vaikuttaa myös tämänhetkinen maailman hyvin epävarma tilanne ja huolestuttavat uutiset ilmastosta ja luonnon tilasta. Venäjä koetaan ja on yhä suuri uhka Suomelle hyökättyään Ukrainaan ja suunnitellessaan hyökkäystä Nato-liittouman alueelle vähintään testausmielessä.

Monia pelottaa lukea päivän uutisia, kun Trump näyttää välillä pelaavan enemmän Putinin kuin Nato-liittolaistensa puolella. Tällainen kielteinen uutisointi on välttämätöntä, mutta masentaa ihmisiä. Totuus täytyy kertoa, mutta täytyykö jatkuvasti uutisoida myös sisäpolitiikasta kielteisesti ja villitä kansanedustajia riiteltyyn kärjekkäillä otsikoilla ja jutuilla?

Uutisten seuraaminen on kääntynyt laskuun suomalaisten suojatesa mielenterveyttään liialta ja jatkuvalta kielteisyydeltä, jolla on myös taloudellisia vaikutuksia ihmisten vähentäessä kulutusta säästäessään pahan päivän varalle.

Kaikkialla ei ole samanlaista median villitsemää kielteisyyttä ainakin, mikäli on uskominen OP:n toimitusjohtajaa Olli Lehtelää. Hänen mukaansa ainakin Liettuassa näkyi olevan aivan eri meininki ja asunto-kauppa käy kuumana. Ehkä sieltä voisi ottaa oppia.

LOPUKSI

Maapallon kantokyvyn kannalta on hyväksi, että maapallon väkiluku laskee. Ihmiskunta kokonaisuudessaan elää moninkertaisesti yli varojensa luonnonvaroja ajatellen. Suomessa on kuitenkin ongelmallista talouden kannalta, jos väkiluku laskee liian jyrkästi. Ja jos jyrkkä laskutrendi jatkuu pitkään, suomalaisista tulee menneisyyttä.

Suureen ja jopa kohtalokkaaseen ongelmaan ei ole yleensä yhtä syytä ja ratkaisua, vaan joudutaan selvittämään hyvin monimuotoista ongelmakimppua ja kehittämään monenlaisia ratkaisuja monella rintamalla. Rahan kaataminen ei tässäkään ongelmassa ole ratkaisu, eikä sillä pureuduta ongelman juurisyihin. Kyllä ihmiset kehitysmoissaakin lisääntyvät vaikka kuinka, vaikka rahaa ei olisi nimeksikään – ja vieläpä usein juuri siitä syystä.

”Vähintä, miten vanhemmat voivat kannustaa lasten hankintaan on ilmaista selvästi aikuistuneelle lapselleen, että olisi mieluusti isovanhempi ja auttaisi lapsenlapsen hoidossa ainakin silloin tällöin.”

**Tuulia Alanko on
kansanedustajan avustaja
ja viestintätöläinen**

Tuulia Alanko

Perhe ja ura – vanhemmuus työuran tukipilarina

Nykyisessä yhteiskunnassa ihannetarina elämästä esitetään usein harkittuna etenemisenä vaiheesta toiseen: ensin opiskellaan, sitten rakennetaan uraa ja vasta tämän jälkeen – jos olosuhteet ovat suotuisat ja aikaa jää – perustetaan perhe. Tavoitteena on olla mahdollisimman kuuliainen kaikille kodin ulkopuolisille tahoille ja käänteinen järjestys, jossa perheellistymisen tapahtuminen aikaisemmin tai mainittujen rinnalla, koetaan mahdottomana. Esitetty ihannetarina vaikuttaakin äkkiseltään rationaaliselta ja vastuulliselta. Edellä mainittu menettelyjärjestys lupaa hallintaa maailmassa, jossa epävarmuus on lisääntynyt ja väriin valintojen pelko kasvaa. Etenkin nuorena perheellistymisen nähdään poikkeamana, jopa harkitsemattomuutena, ikään kuin elämän merkittävimmät sitoumukset tulisi tehdä vasta sitten, kun kaikki muut elämänvaiheet on koluttu loppuun.

Perhe on tässä ajattelussa siis nähty suhteellisen kannattamattomana riskinä ja urakehityksen hidasteena, vaikka todellisuudessa se on yksi niistä tekijöistä, joka pakottaa ihmisen tunnistamaan niin ajan kuin voimavarojenkin rajallisuuden ja suhtautumaan valintoihinsa vakavasti.

Perheellistymisen kautta tuleva vastuu pakottaa aivan uudella tavalla pitkäjänteiseen ajatteluun. Itse tulin äidiksi ensimmäisen kerran

21-vuotiaana ylioppilaana, vailla jatko-opintopaikkaa ja vakituista uraa. Ovet kuitenkin aukesivat ensin yliopistoon ja sittemmin kohti uraa politiikassa eduskunta-avustajan ominaisuudesta käsin. Tämän jälkeen sain vielä toisenkin lapsen 4-vuotta myöhemmin, eikä yksikään kauhuskenaarioista toteutunut, vaan ura on kaikista ulkopuolisten ihmisten ennakkovaroituksista huolimatta ainoastaan edennyt. Nykypäivän työelämässä on valtavasti mahdollisuuksia – etenkin tietyillä aloilla – ottaa perheellistyminen erinomaisella tavalla huomioon, esimerkiksi etätyökäytänteiden yleistymisen vuoksi, toisin kuin vuosikymmeniä sitten. Tästä huolimatta perhe sijoitetaan järjestelmällisesti tulevaisuuteen, ikään kuin se olisi jotakin, joka kannattaa vasta sitten, kun työelämässä tai elämässä muutoinkaan ei ole enää juurikaan enää saavutettavaa.

Juuri tämä ajatus on synnyttänyt sukupolven, joka on jatkuvasti kii-reinen, mutta yhä useammin vailla suuntaa. Ihminen on koko olemassa-olonsa ajan kaivannut merkityksellisyyttä ja etsinyt tarkoitusta.

Merkityksellisyys syntyy usein juuri niiden sitoumusten kautta, jotka pakottavat ihmisen katsomaan itseään ja tekemistään pidemmälle kuin seuraavaan tavoitteeseen. Modernissa ajattelussa merkitys liitetään kuitenkin usein yksilölliseen itseilmaisuun: uralla etenemiseen, itsensä toteuttamiseen, näkyvyyteen ja valinnanvapauteen.

Kuitenkin historian mittakaavassa perhe on ollut yksi keskeisim-mistä tavoista, joilla ihmiset ovat kokeneet elämänsä merkitykselliseksi. Sukupolvien jatkumo, vastuun siirtäminen eteenpäin ja ajatus siitä, että oma elämä liittyy johonkin itseä suurempaan, ovat tarjonneet merkityk-sen silloin, kun yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia on ollut huomata-vasti vähemmän kuin nyt. Onkin paradoksaalista, että aikana, jolloin merkityksestä puhutaan enemmän kuin koskaan, sen perinteisimpiä

”Todellisuudessa perhe siis ankkuroi ihmisen todellisuuteen tavalla, joka tekee myös urasta kestävämmän.”

lähteitä tarkastellaan epäluuloisesti.

Tilastot ja kansainväliset tutkimukset osoittavat johdonmukaisesti, että perheellisyydellä on useita myönteisiä yhteyksiä vanhempien hyvinvointiin sukupuolesta riippumatta. Sekä äidit että isät kokevat keskimäärin enemmän elämän merkityksellisyyttä ja tarkoituksellisuutta kuin lapsettomat aikuiset.¹ Vaikka arki voi olla ajoittain kuormittavaa, kokonaisarvioissa korostuu tunne siitä, että elämä on jäsenneltä ja merkityksellistä.

Aivotutkimus tarjoaa tälle ilmiölle kiinnostavan biologisen näkökulman. Neurotieteellisissä tutkimuksissa on havaittu, että vanhemmuus aktivoi aivojen alueita, jotka liittyvät palkitsemiseen, kiintymykseen ja merkityksellisyyden kokemukseen (esim. ventraalinen striatum ja etuotsalohko).² Nämä samat järjestelmät liittyvät myös motivaatioon ja elämän tarkoituksellisuuden kokemiseen. Kiinnostavaa on, että nämä aktivaatiot voivat esiintyä samanaikaisesti stressireaktioiden kanssa: vanhemmuus voi siis olla neurobiologisesti sekä kuormittavaa että palkitsevaa yhtä aikaa.

Todellisuudessa perhe siis ankkuroi ihmisen todellisuuteen tavalla, joka tekee myös urasta kestävämmän. Todellinen riski ei siis ehkä olekaan perhe, vaan elämä, josta puuttuu suunta ja tarkoitus.

Yksi sitkeimmistä vastaväitteistä perheen ja uran yhdistämisestä on ajatus täydellisestä käytettävyydestä. Oletetaan, että kuuliainen työntekijä on lähtökohtaisesti aina joustava, joskus jopa impulsiivisuuteen saakka ja jatkuvasti saatavilla – valmis ehdoitta venymään, muuttamaan suunnitelmiaan ja asettamaan työn muiden elämänalueiden edelle. Perhe nähdään tässä yhtälössä ongelmana, koska se tuo mukanaan rajoja, ennakoitavuutta ja vastuuta, jotka eivät taivu hetkessä.

Tämä oletus on kuitenkin ristiriitainen. Myös lapsettomilla ja per-

1 OECD 2020; Eurostat 2022.

2 Feldman 2015; Swain et al. 2014

heettömällä ihmisillä on elämää työn ulkopuolella: ihmissuhteita, harrastuksia, terveydellisiä rajoitteita ja esimerkiksi yksinkertaisesti tarve lepoon. Silti näitä ei yleensä nähdä urakehityksen esteinä, vaan pikemminkin merkkeinä tasapainoisesta ja hyvinvoivasta ihmisestä.

On täysin hyväksyttyä vihkiytyä työlle, urheilulle, taiteelle, aktivisille tai mille tahansa muulle intohimolle, joka vie aikaa ja energiaa – usein vieläpä paljon enemmän kuin perhearki. Pitkät treenit, iltamekot, matkustaminen tai projektit, joihin suhtaudutaan äärimmäisellä vakavuudella, eivät herätä huolta työkyvystä. Päinvastoin: niitä pidetään usein osoituksena kunnianhimoista ja omistautumisesta.

Kysymys kuuluu, miksi juuri perhe on poikkeus? Miksi perhe nähdään sitoumuksena, joka heikentää urakehitystä, kun muut, aivan yhtä vaativat elämänvalinnat nähdään voimavarana? Miksi on hyväksyttävää olla tavoittamattomissa maratonin tai vapaaehtoistyön vuoksi, mutta ei siksi, että kotona odottaa lapsi? Näitä kysymyksiä ei usein esitetä ääneen, mutta ne paljastavat ajattelutavan, jossa perhettä ei nähdä osana hyvinvointia vaan sen vastakohtana.

Tosiasiassa kuitenkin terveystyöikäytymistä tarkastelevat aineistot viittaavat siihen, että vanhemmat tekevät keskimäärin useammin ennaltaehkäiseviä ja terveellisiä valintoja kuin lapsettomat.³ Lisäksi tutkimuksissa on havaittu, että myöhemmällä iällä vanhemmat arvioivat elämänsä kokonaisuutena merkitykselliseksi usein juuri perhesuhteiden kautta.⁴ Näin tilastollinen kokonaiskuva ei rajoitu yksittäisiin hyvinvoinnin mittareihin, vaan viittaa laajempaan yhteyteen vanhemmuuden ja koetun elämänlaadun välillä.

Toinen yleinen vastaväite liittyy ennakoimattomuuteen. Lapsiperhe-elämään liitetään ajatus jatkuvista yllätyksistä, poissaoloista ja katkoksista, joiden oletetaan tekevän urakehityksestä väistämättä epäluotettavaa.

3 THL 2022; CDC 2020.

4 Harvard University 2017.

Tässäkin ajattelussa perhe asetetaan poikkeustilaksi, vaikka epävarmuus on osa kaikkea inhimillistä toimintaa. Sairastumiset, kriisit, elämänmuutokset ja jaksamisen rajat koskettavat kaikkia – perhемуodosta riippumatta.

Perhe ei poista epävarmuutta, mutta se muuttaa suhdetta siihen. Kun elämässä on pysyviä rakenteita ja vastuita, myös työelämän ja elämän vastoinkäymiset asettuvat toiseen mittakaavaan. Perhe ei tee ihmisestä vähemmän luotettavaa, vaan usein päinvastoin: se sitoo yksilön arkeen, rutiineihin ja velvollisuuksiin, jotka edellyttävät suunnitelmallisuutta ja jatkuvuutta.

Tutkimusnäyttö viittaa siihen, että vanhemmat kehittävät arjessaan taitoja, jotka ovat mitattavissa myös työelämässä. Ajanhallinta, organisointikyky ja sosiaaliset taidot korostuvat, ja ilmiötä on kuvattu niin sanottuna “parenthood premiumina”.⁵ Sosiaalisten verkostojen osalta tilastot osoittavat, että perheellisyys lisää yhteyksiä muihin ihmisiin esimerkiksi varhaiskasvatukseen, koulun ja harrastusten kautta.⁶

Kyselytutkimuksissa vanhemmat raportoivat korkeita positiivisia tunnetiloja erityisesti ajassa, jonka he viettävät lastensa kanssa. Tutkimuksissa näkyy usein sama ilmiö: vanhemmuuteen liittyvä stressi ja kiire voivat olla keskimääräistä suurempia, mutta samanaikaisesti myös ilon, läheisyyden ja emotionaalisen palkitsevuuden kokemukset ovat voimakkaampia.⁷ Tämä osoittaa vanhemmuuden olevan kokonaisuudessaan paitsi merkityksellisyttä, niin myös kokonaisuhyvinvointia tukeva tekijä.

Kolmas vastaväite koskee kunnianhimoa. Oletetaan, että perhe vie

”Perhe ei tee ihmisestä vähemmän luotettavaa, vaan usein päinvastoin: se sitoo yksilön arkeen, rutiineihin ja velvollisuuksiin, jotka edellyttävät suunnitelmallisuutta ja jatkuvuutta”

5 Harvard Business School 2019; World Economic Forum 2021.

6 Tilastokeskus 2021; European Social Survey 2020.

7 Pew Research Center 2018; American Psychological Association 2020.

tilaa tavoitteellisuudelta ja heikentää halua edetä. Mutta kunnianhimo ei katoa perheen myötä – se vain muuttaa muotoaan. Työ ei ole enää vain itsensä toteuttamista tai tapa hankkia elanto, vaan osa kokonaisuutta, joka ulottuu jopa oman elämän yli. Tämä ei vähennä motivaatiota, vaan usein itseasiassa syventää sitä.

Perhe toimii usein selkärankana: rakenteena, joka tukee jaksamista, palautumista ja henkistä vakautta. Se tarjoaa jatkuvuutta maailmassa, jossa elämä on yhä sirpaleisempaa ja epävarmempaa. Kun kaikki muu on muutoksessa, perhe voi olla se pysyvyyttä symboloiva tekijä, jonka varaan ihminen voi elämäänsä rakentaa. Lopulta kysymys ei ole siitä, haittaako perhe uraa, vaan millaista ihmistä pidämme tavoiteltavana. Onko ihanteena ihminen, joka on aina käytettävissä, vailla rajoja ja sidoksia – vai ihminen, joka kykenee kantamaan vastuuta, tekemään pitkäjänteisiä valintoja ja rakentamaan elämäänsä useamman kuin yhden tukipilarin varaan? Jos valitsemme jälkimmäisen, perhe ei suinkaan ole yhtälössä se kielteinen tekijä.

Usein puhutaan siitä, kuinka perhe tekee elämästä raskaampaa. Se pitää varmasti paikkansa. Olisi taatusti helpompaa elää pelkästään itselleen ja huolehtia pelkästään itsestään. Tosin, moni muukin myönteinen, merkittävä ja kehittävä asia tosiasiallisesti tekee elämästä huomattavasti raskaampaa.

On itseasiassa merkittävänkin raskasta urheilla määrätietoisesti, edistää opintoja tai luoda uraa.

Tässä hedonistisessa maailmassa on liiaksi totuttu ajattelemaan asioita sen kautta, mikä ihmisolennolle kulloinkin olisi vain mahdollisimman mukavaa ja helppoa. Perhe ja monet muut vastuuta vaativat asiat kuitenkin tekevät elämästä vakaampaa. Kun jokin sitoo ihmisen itseään suurempaan kokonaisuuteen, vastuu ei enää näyttäydy vain kuormana, vaan myös kantavana ja kehittäväenä rakenteena.

Perhe ei ole uran vastakohta. Se on tukipilari, joka estää uraa muut-

tumasta itseään toistavaksi ja merkityksestään irtoavaksi suoritukseksi. Kestävä urakaan ei synny tyhjiössä, vaan elämässä, jossa on suunta, jatkuvuus ja jotakin, joka kantaa vaikeinakin aikoina. Ura, joka saa kasvaa elämän rinnalla, ei kuluta tekijäänsä loppuun samalla tavalla kuin ura, joka vaatii kaiken. Ura ei kannista ihmistä silloin, kun elämä horjuu. Mutta elämä, jossa on kantavia rakenteita, kantaa myös uraa.

***"Perhe toimii usein selkärankana:
rakenteena, joka tukee jaksamista,
palautumista ja henkistä vakautta.
Se tarjoaa jatkuvuutta maailmassa,
jossa elämä on yhä sirpaleisempaa
ja epävarmempaa."***

LÄHTEITÄ:

OECD – How's Life? 2020: Measuring Well-being

<https://www.oecd.org/wise/how-s-life-23089679.htm>

Eurostat – Quality of life indicators (overall life satisfaction & meaning)

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Quality_of_life_indicators

Ruth Feldman (2015) – The adaptive human parental brain

<https://doi.org/10.1016/j.tics.2015.01.004>

James E. Swain et al. (2014) – The human parental brain

<https://doi.org/10.1016/j.biopsycho.2014.02.009>

Pew Research Center – Parenting in America (2018)

<https://www.pewresearch.org/social-trends/2018/01/24/parenting-in-america/>

American Psychological Association – Parents more stressed but find parenting rewarding

<https://www.apa.org/news/press/releases/stress/2019/stress-america-2019.pdf>

Harvard Business School – Working Parents and the Pandemic (sis. taitonäkökulmaa)

<https://www.hbs.edu/managing-the-future-of-work/Documents/research/working-parents-pandemic.pdf>

World Economic Forum – Future of Jobs Report 2020

<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2020/>

Statistics Finland – Perheet ja kotitaloudet -tilastot

<https://stat.fi/til/perh/index.html>

European Social Survey – Data & wellbeing modules

<https://www.europeansocialsurvey.org/data/>

THL – Perheet ja hyvinvointi

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamanvaiheet/perheet>

Centers for Disease Control and Prevention – Family health & preventive care

<https://www.cdc.gov/family/index.htm>

Harvard University – Harvard Study of Adult Development

<https://adultdevelopmentstudy.org/>

**Teemu Keskisarja on
Suomen ja Pohjoismaiden
historian dosentti Helsingin
yliopistossa sekä kansan-
edustaja**

Teemu Keskisarja

Kadonneen hoivavietin metsästäjät

Väestöhistoria ei vilise kiiltokuvaperheitä, joissa lapsukaisia hoi-
vailevat isä ja äiti sekä herrttaisimmillaan vaari ja mummokin.
Suomalaiset olivat muutamia poikkeusaikoja lukuun ottamatta
melko pieniperheistä kansaa. Avioitumisiät olivat korkeahkoja. Syn-
tyvyys ei lähennellyt hedelmällisyyden maksimia. Väkiluvun pienuus
1700-luvun tabellilaitoksen ensimmäisissä tilastoissa järkytti vallanpi-
täjiä. Siitä tuli valtionsalaisuus. Noinko ohkaiselta pohjalta ponnistaa
arnejakin!

Avioero oli miltei mahdottomuus, mutta ydinperheet hajoilivat luon-
nollisista syistä. Kuolema erotti miehen ja vaimon ja sukupolvet toisis-
taan. Lapsikuolleisuus tyhjensi sekä kurjaliston töllejä että säätyläisten
kartanoita. Kun keskimääräinen elinikä oli vain 35 vuotta, vanhemmuus
lyheni loppupäästä. Tavallinen murrosikäinen oli vähintään puoliorpo.
”Yksinhuoltajia” toki palaili muiden leskien kanssa kaksinhuoltajiksi.

Nykyinen lohduttelu ”ikä on vain numero” kääntyi menneisyydessä
nurinkurin. Ikääntymistä jouduttivat luunmurtumat, hampaattomuus,
hoitamattomat taudit ja ankara elämäntaistelu. Kirkonkirjoissa vanhuus
(älderdom) esiintyi virallisena kuolinsyynä viisikymppisille, tämän päi-
vän keski-ikäisille. Harva harmaahapsi hyvävoimaisena kiikutti palvel-

laan lapsenlapsia.

Lääketietiede ei pärjännyt kuolleisuudelle, joten väestönkasvu perustui syntyvyyteen. Ruotsin valtakunnan talousviisaat pelkäsivät 1700-luvulla, että alamaiset, veronmaksajat ja ruotusotilaat loppuvat Suomessa, joka oli kokenut kovia sodissa, kadoissa ja epidemioissa. Perheellistyminen ei pysynyt viikatemiehen vauhdissa eikä siitoksia ja synnytyksiä ollut tarpeeksi. Haluissakin oli ehkä toivomisen varaa. Vanha kansa tunsi ehkäisyyden yrttejä ja vähintään pidättäytymiskeinon. Eräs maaherra raportoi valtiopäiville aviopareista, jotka sopivat yksissä tuumin, että mies vaihtoi aviovuoteen eläimeensekaantumiseen. Henkirikosten ylivoimaisesti yleisin uhri oli vastasyntynyt.

Nämä olivat sentään ääri-ilmiöitä. Yleiskuva oli sikiäväisempi. Väestönkasvu käynnistyi, jahka maatalous edistyi, pahin perheenpienentäjä isorokko nujertui rokotteella ja sotarasitus helpotti. Pax Russicassa 1800-luvulla kertyi jo liikaväestöä, joka purkautui siirtolaisuuteen.

Toisin kuin vuonna 2026, syntyvyys oli kestäväällä tolalla ja elämäntien yllättävän lapsimyönteistä. Viheliäisimmissäkin oloissa ihmiset toivoivat jälkikasvua ja hankkimalla hankkivat sitä. Synnyttäminen oli hengenvaarallista ja elatus epävarmaa, mutta lapset tuntuivat kaiken arvoisilta.

Köyhät perustivat perheitä, vaikka kannustimet olivat suorastaan käänteisiä.

Lainsäätäjä ei ennen 1900-lukua juuri muokannut maanomistuksen epäkohtia. Asumiseen ei ollut yhteiskunnallisia ihmeratkaisuja. Irtain väestö eleli perhe-elämäänsä toisten nurkissa usein vailla toivoa omasta mökistä.

Tänään opiskelijaneidon tai toimistonaisen ura vähän katkeilee äitiydestä. Entinen eukko tipahti tulottomaan lapsivuoteeseen kesken sadonkorjuun. Karjakko äpärensä kanssa joutui jopa mierontielle.

Lapset olivat hieman arveluttava vakuutus vanhuuden ja työkyvyt-

tömyden varalle. Vakuutusmielessä suvunjatkaminen ei ollut välttämätöntä. Lapseton isäntä ja emäntä kyllä löysivät talonpidolle jatkajan. Veljenpoika tai renki ja piika rupesivat talosille ja elättivät vanhukset syytinkisopimuksella. Pieneläjillä elämän ehto taas oli synkkä lapsirik-kaudesta huolimatta. Mitään ei turvannut edes kymmenpäisen pesueen saatteleminen maailmalle.

Miten vanhemmat jakoivat pestä ainoita ryysyjä kakasta talvisin ilman sulaa vettä? Miten imettäjä kerkesi välillä navettaan lypsylle? Miten tukkilainen, joka oli kolme vuorokautta valvonut yksillä silmillä ja sylkenyt verta yllänsituksesta, kesti kymmenen neliön pirtinloukossa seitsemän sikiön kiljuntaa?

Kysymykset johdattelevat oikeastaan väärään suuntaan. Isät ja äidit kestivät tuskansa ja vaivansa juuri siksi, että heillä oli lapsia.

Sana ”rakkaus” oli kansankielessä perin säästeliäässä käytössä, mutta sanattomuus ei tarkoittanut olemattomuutta. Lapset olivat sittenkin siunaus, ilo ja lohtu. Kulttuuri ei kiinnittänyt huomiota lapsuuteen, mutta pienet ihmiset olivat rakkaita. Kun heitä menehtyi tiuhaan, isät ja äidit surivat kutakin eivätkä vain pyyhkineet kyyneliä uskoon viattomi- en taivasmatkasta. Surutyö ei hoitunut psykiatreilla, psyykenlääkkeillä ja sairauslomilla vaan arjen aherruksella ja uusilla pienokaisilla.

Jos rakkaus haiskahtaa hömpältä, vaihtoehtoinen käsite on *hoiva- vietti*. Sen tuntevat hyvin paitsi humanistit myös luonnontieteilijät. Homo sapiensin kiinnostus lisääntymiseensä ei suinkaan päättynyt paritteluun. Vahvat ja kynnelle kykenevät palavasti ja kiihkeästi halusivat hoivata avuttomimpia. Naaraat ja uroksetkin pitivät huolta poikasista luolissa, majoissa ja taivasalla.

Keskenkasvuinen sapiens selviytyi omillaan vasta noin 12-vuotiaana. Lajin eloonjääminen vaati hoivaviettä yhtä pakollisesti kuin ravintoa. Charles Darwinin ”soveliaimpien selviytyminen” ei suosinut itsekkäi- tä tappajia vaan uhrautuvaisia hoivaajia. Esivanhempamme hamusivat

hoivattavat karvaiseen kainaloonsa. Kovina aikoina kamppaili muitakin kuin kovasydämissä aikuisia. Nälkäiset ja janoiset eivät olleet kuuroja pienen paitaressun nyhkytykselle. Täyskasvuinen lähti laumasta henkensä kaupalla etsimään sitä ainutta eksynyttä maan korvesta. Tämän artikkelin kirjoittajan ja jokaisen lukijan sukupuut olisivat katkenneet sadasta kohdasta ilman peri-inhimillistä hoivaviettä.

Menneisyyden kyläyhteisön ”yhteisöllisyys” oli rikkonaista sikäli, että naapurukset tappelivat laiturista ja rysänpaikoista eivätkä välttämättä rakastaneet toisiaan enempää kuin lähiössä. Hoivaamisessa yhteisöllisyys kuitenkin toteutui. Orpoja varten ei alkujaan ollut edes pitäjän vaivaistaloa ja huutolaisten ihmiskauppoja. Joku vain hyväksyi lähimmäisvinaan mukulat oman joukkonsa jatkoksi. Ken menetti omat jälkeläisensä, löysi yhteisöstä helpolla muita hoivattavia.

Kaiken tämän korvasi 1900-luvun lopulla kaikkivoipa hoivaaja nimeltä Yhteiskunta. Se aikaansai äärettömästi hyvyyttä, kauneutta, oikeudenmukaisuutta, terveyttä, paremminvointia ja turvallisuutta. Kansalainen sai Yhteiskunnalta hoivan kohdusta hautaan. Etuuksia, tukia ja palveluita sateli pilvin pimein. Ihmiset maksoivat veroja siitä hyvästä, etteivät enää hoivanneet suoraan toinen toisiaan.

Hyvä niin. Tuskin kukaan kaihosi entisyyden raskasta omatoimisuutta ja armotonta omavastuuta. Valtaosa kansasta päinvastoin vaati Yhteiskuntaa yhä lisäämään ja laajentamaan hoiva-alaansa. Mitä tuli rahaan ym. panostuksiin, vauvat, päiväkotilaiset, koululaiset, nuoret ja aikuiset lapset eivät koskaan pudonneet katveeseen tai kuolleeseen kulmaan. Eivät vaikka Yhteiskuntaa oli tapana syyllistää oppimattomuudesta ja häiriökäytöksestä. Vaatimukset kasvoivat vielä nopeammin kuin hoivapalveluverkko.

Hoivaaminen hoitui tai sitten ei. Entisten hoivaajien tunne-elämän puutostila jäi hoitamatta, sikäli kun siihen oli käypähoitoa olemassa-kaan.

”Hiljainen on kylätie” voisimme nyt lauleskella. Hoivattavaa ei näy mailla halmeilla. Vähät lapset ovat tarhassa, koulussa ja ohjatuissa harastuksissa. Vanhemmuuden vastuksia ratkovat lukemattomat ammattiauttajat. Äsken keksityt uusammatit ovat muuttuneet itsestäänselvyyksiksi. Yhteiskunta valvoo kuraattorin ja sosiaalityöntekijän reviiriä mustasukkaisesti. Jos tuntematon amatööri pyrkii lasten hoivaajaksi, epäilemme häntä pedofiiliksi, ehkä syystäkin.

Hoivaajan tehtävän kadotus on haamukipu. Elämän alkuperäinen tarkoitus puuttuu. Emme myönnä tarkoituksettomuuttamme mieluusti. Pälpätys ”lapsen oikeuksista” ja ”lapsen edusta” ja ”lapsiperheköyhyydestä” on kuin anteeksipyyntö siitä, että melkein kukaan ei enää mies- ja naiskohtaisesti hoivaa ketään.

Ikiaikaisen hoivavietin yhtäkkinen katoaminen sielusta ja sydäimestä oli sentään harha. Hoivavietti ei ole poissa vaan ainoastaan hukuksissa, kateissa ja hakusessa. Metsästämme sille uusia kohteita. Osa niistä on surkuhupaisia.

Kotieläimiä ei ole enää kellään, mutta lemmikkejä on miljoonia. Ilman niitä eivät yksinäiset kaupunkilaiset pysyisi järjissään. Korvikehoivakkeiksi kelpaavat jopa ventovieraiden omistamat. Kesäisin media lietsoo hoivahysteriaa koirista, jotka mukamas tukahtuvat autoihin. Hajota ikkuna, niin olet hyvä hoivaavainen ihminen. Ruotsissa hauveleiden päivähoiva on peräti lakisääteistä. Meilläkin jos paksuturkkinen hurttu on suojasäällä vartin kytkettynä marketin ovenpieleen, joku hoivaaja sen ”pelastaa” soittamalla poliisille.

Ennen hoivavietti tyydyttyi kotosalla. Nykyisin hoivaajien on mentävä Itämeren edemmäs kalaan: hoivaamaan abstraktioita. Lähivaihtoehdot puuttuvat sikäläkin, että hoivavietti ei millään ilveellä kohdistu vanhuksiin. Korona-aikana uutiskynnys ylittyi, jos joku kävi iäkkään seinänaapurin puolesta kaupassa. ”Pidetään huolta toinen toisistamme” tarkoitti lähinnä turvavälejä.

Hyväntekeväisyys, joka historiassa tyydytti hyväosaisten hoivaviettiä, on nyt aivan alamaissa. Siis sellainen, jossa tekemällä teemme jotta-kin ilmaiseksi ja hyvää hyvyttämme. Moderni hyväntekeväisyys nojaa yhteisiin ei-kenenkään rahoihin. Yksilön kannalta hyvän tekeminen vaihtui hyvän ajattelemiseksi. Ikiomien rahojen lahjoitukset esimerkiksi Afrikan nälkäänäkeville ovat mitättömiä suhteessa 2020-luvun suomalaisten varallisuuteen. Tietenkin kouriintuntuvampaa oli kerjäläisten ruokkiminen 1800-luvulla.

Kadonneen hoivavietin metsästäjät eivät ole tunteettomia psykopaatteja vaan myötätuntoisia ihmisiä, joiden tunne-elämässä on tyhjiö. Se täyttyy kollektiivisella itsepetoksella. Hyvävoimainen nuori aikuinen, joka ei hoivaa läheistään kosketuksella, etähoivaa netissä ilmastoa ja kehitysmaita. Ylivoimaisesti eniten hoivaamme ihan vaan itseämme – mitä hellimmällä ja pyyteettömimmällä itserakkaudella.

”Heti Mulle Tänne Kaikki Nyt”, lauloi Lapinlahden Linnut 1980-luvulla ennenaikaisesti. Se vuosikymmen ei ollut vielä hyperitsekkyyttä nähnytkään. 2020-luvun huippumuoti-ismejä ovat konsumerismi, onanismi ja sateenkaari-industrialismi.

Parahin lukija, kestätkö muutaman karun tosiseikan? Et, mutta kirjoitan ne silti.

Isän- ja äidinrakkaus sekä hoivavietti ovat ihmisyyden A ja O.

”Sukupuoli-identiteetti” on vain pikku kutkutus.

Tuon ääneen sanominen ”ei nyt vaan oo tätäpäivää”.

Huomispäivää kukaties on.

Jokseenkin jokainen 2020-lukulainen pitää julkisrahoitteista hoivaa absoluuttisena perusoikeutena. Mitä tapahtuu, kun heppu nimeltä Yhteiskunta heittää veivinsä? Aargh. Pienestä ja keskikokoisesta ihmis-

tä ei huolehdi kukaan muu kuin toinen samankokoinen, luultavimmin
sukulainen. Tulevaisuuden Suomi metsästää kadonnutta hoivaviettä
historian kätköistä.

**Kaisa Garedeu on
kansanedustaja ja
kaupunginvaltuutettu**

Kaisa Garederw

Tavoitteeksi maailman lapsiystävällisin maa - perhemyönteistä politiikkaa kunnissa

LAPSIPERHEMYÖNTEISYYS JA SYNTYVYYS OVAT SUOMEN KOHTALON KYSYMYKSIÄ

Suomen väestö vanhenee. Tämä on tiedetty jo vuosikymmenien ajan. Tuoreen MDI:n väestöennusteen mukaan väestö supistuu muutamia kasvukeskuksia lukuun ottamatta valtaosassa Suomen kuntia. Ihmisiä kuolee enemmän kuin syntyy. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiön Itlan ennusteen mukaan alle 18-vuotiaiden lasten määrä voi romahtaa nykyisestä noin miljoonasta lähelle 800 000:tta vuoteen 2035 mennessä. Koululaisten määrä vähenee lähivuosina jopa 100 000:lla.¹

Meidän olisi hyvä kysyä itseltämme, millainen Suomi on vuonna 2050, jos nuoret eivät enää perusta perheitä eikä vauvoja synny? Vastaus siihen on karmea: Suomi rappeutuu. Väestö ikääntyy, työvoima vähenee ja veropohja kapenee. Meidän on puhuttava rehellisesti väestönkehityksestä ja sen mahdollisista seurauksista.

1 MDI: Vuonna 2025 julkaistu väestöennuste <https://www.mdi.fi/vaestoennuste/>; ITLA: Kuinka monta lasta on Suomessa vuonna 2050? <https://itla.fi/ennuste-lasten-maarasta/>

Tilastot kertovat, että suomalaisen kantaväestön määrä vähenee, syntyvyys on erittäin alhaisella tasolla ja väestönkasvu perustuu enää yksinomaan maahanmuuttoon. Esimerkiksi Vantaalla maahanmuuttajia on jo noin 30 prosenttia kaupungin väestöstä. Espoon Suvelassa sijaitsevassa Kirstin koulussa 92 prosenttia oppilaista on vieraskielisiä. Suomenkielentaidottomat lapset kuormittavat henkilökuntaa päiväko-
deissa ja kouluissa.

Tällainen kehitys tuo mukanaan riskejä, joista meidän on oltava tietoisia. Jos lasten määrä jää liian pieneksi, huoltosuhde heikkenee. Eläkkeet ja sosiaalimenot kasvavat, mutta samaan aikaan työikäisiä veronmaksajia on vähemmän. Maahanmuutolla tätä vajetta ei voida korjata, sillä maahan muuttavien osaaminen ei usein vastaa työmarkkinoiden tarpeita. Tämä johtaa työttömyyteen, matalapalkkaisuuteen ja lisääntyviin tulonsiirtoihin. Kokonaisuudessaan maahanmuutto aiheuttaa enemmän menoja kuin tuo verotuloja, joilla hyvinvointiyhteiskuntaa ylläpidetään.

Vaarana on, että suomalainen kulttuuri katoaa. Jos väestörakenne muuttuu nopeasti, yhteiset arvot, kieli ja perinne häviävät. Suvirren laulamista tai kristillisen joulujuhlan viettämistä vältetään jo nyt sen pelossa, että joku maahanmuuttaja voi loukkaantua siitä. Näin toimimalla olemme itse mukana tuhoamassa omaa kulttuuriperimäämme.

Mittava maahanmuutto vaikuttaa lisäksi turvallisuuteen ja yhteiskuntarauhaan. Kotoutumisen epäonnistuessa syntyy rinnakkaisyhteiskuntia ja eriytyneitä alueita. Segregaatio eli alueiden eriytyminen luo turvattomuutta ja rikollisuutta. Yhteiskunnallinen koheesio, eli ihmisten luottamus yhteiskuntaan murenee. Tätä kehitystä olemme nähneet monissa muissa Euroopan maissa, kuten Ruotsissa.

Maahanmuuton lieveilmiöiden ohella vihervasemmiston teemat, kuten sateenkaari-ideologia, ydinperheiden tuhoaminen, ilmastoahdistuksen lietsominen väittämällä, että lapsettomuus olisi ilmastoteko, sekä

työnteon vieroksuminen, tuhoavat Suomen.

Suomalaisuus voi säilyä vain, jos suomalaisten syntyvyys saadaan nousuun.

Yhteiskunta voi toimillaan vaikuttaa merkittävästi siihen, haluavatko nuoret aikuiset perustaa perheen ja mikä sen lapsiluku tulee olemaan. Perheet ovat yhteiskunnan perusta. Poliitiikan ytimessä tulisi olla tavoite Suomesta maailman lapsiperheystävällisimpänä maana.

Eduskunnan tehtävä on säätää sen edellytyksistä lain tasolla. Perheellistymistä voidaan tukea veroratkaisuilla sekä huolehtimalla yhteiskunnan yleisestä turvallisuudesta ja sosiaali- ja terveystalouden saatavuudesta. Kuntatasolla puolestaan tehdään suuri osa niistä ruohonjuuritason päätöksistä, jotka vaikuttavat suoraan perheiden arjen sujuvuuteen ja lasten hyvinvointiin. Perhemyönteiset päätökset helpottavat perheellisten arkea, mutta ennen kaikkea luovat perhemyönteistä ilmapiriä ja lasten arvostusta koko yhteiskuntaan.

PERHEMYÖNTEINEN KUNTAPOLITIikka KÄYTÄNNÖSSÄ

Toimin kansanedustajan tehtävän lisäksi kaupunginvaltuutettuna Jyväskylässä, joten olen nähnyt aitiopaikalta, että paikallisella tasolla tehdään tärkeitä päätöksiä, joilla voidaan edistää lapsiperheiden asemaa ja syntyvyyttä. Tässä artikkelissa käsittelen kunnallispoliittisia teemoja, jotka parantaisivat konkreettisella tavalla lapsimyönteisyyttä, perheellistymistä ja lasten hyvinvointia.

Kuntien merkittävimpiin tehtäväkokonaisuuksiin kuuluvat koulu ja varhaiskasvatus sekä nuoriso-, kirjasto- ja liikuntapalveluiden järjestäminen. Monet kunnat kamppailevat tällä hetkellä taloushaasteiden kanssa, mitkä johtuvat muun muassa hitaasta talouskehityksestä, kasvaneista kustannuksista, lisääntyneestä palvelutarpeesta, paisunees-

ta hallintorakenteesta, ylisuurista investoinneista ja maahanmuuton kustannuksista.

On käynyt yhä selemmäksi, että valtiosuusjärjestelmä vaatii pikaisia uudistuksia. Jo alun perinkin se on ollut epäoikeudenmukainen eikä ole huomioinut varsinkaan pienien kuntien haasteita riittävällä tavalla. Nyt tarvitsemme lisäksi uusia periaatteita, joilla vastataan sekä väestön vanhenemisen aiheuttamiin palvelutarvehaasteisiin että kuntien muuttuneeseen tilanteeseen sote- ja TE (työ- ja elinkeinopalvelu)-uudistusten jälkeen.

Suoraan lapsiin ja nuoriin vaikuttavat kokonaisuudet jäävät kuntien säästöpainneiden keskellä liian usein ilmasto- ja kulttuuripanostusten jalkoihin, ja prioriteettijärjestys on monessa kunnassa täysin väärä. Suunnitellaan hienoja maailmaan syleileviä brändejä ja kasvua, unohtaan nykyiset asukkaat, vaikka niiden tulisi olla kaikkein tärkein asia.

Kauniista sanoista on siirryttävä käytännön tekoihin. Kuntien ja kaupunkien valtuutetuilla on vastuu ja velvollisuus vaikuttaa syntyvyyden suuntaan. Tulevaisuus turvataan sillä, että täällä syntyy ja kasvaa uusia suomalaisia sukupolvia.

TAVOITTEKSI MAAILMAN LAPSIYSTÄVÄLLISIN MAA

Suomella on maailman kunnianhimoisimmat ilmastotavoitteet. Sen sijaan meillä tulisi olla tavoite olla maailman lapsi- ja perheystävällisin maa. Se olisi julkinen arvostuksenosoitus lapsiperheitä kohtaan. Sillä vaikutettaisiin nuorten asenteisiin ja luotaisiin kannusteita perustaa perhe.

Konkreettisesti tämä tarkoittaisi kaupunkistrategioissa perheystävällisyysvisiota, jonka tavoitteena olisi edistää syntyvyyttä, lasten hyvinvointia ja saada perheet viihtymään alueella.

”Politiikan ytimessä tulisi olla tavoite Suomesta maailman lapsiperheystävällisimpänä maana”

Turvallisuus on keino houkutellessa lapsiperheitä

Vanhemmat haluavat tässä levottomassa ajassa lapsilleen turvallisen kasvuympäristön. Perheet hakeutuvat asuinalueille, joilla on rauhallista, ei levottomuuksia ja viihtyisä ympäristö.

Kuntien ja viranomaisten tulee tehdä tiivistä yhteistyötä turvallisuuden varmistamiseksi. Arvaamattomasti käyttäytyvät huumeidenkäyttäjät ja monissa kaupungeissa myös katujengit aiheuttavat uhkaa kuntalaisille. Sen vuoksi keskusta-alueille tarvitaan vartijoita ja järjestyksenvalvojia. Jyväskylä aloitti kesällä 2025 kokeilun ydinkeskustan katujen järjestyksenvalvonnasta. Uusi käytäntö on koettu vaikuttavaksi ja järjestyshäiriöiden määrä on vähentynyt. Kuntalaispalautteen mukaan turvallisuudentunne on parantunut.

"Kotihoidontuki tukee perheiden valinnanvapautta ja hyvinvointia. Tämä voisi vaikuttaa myös avioliittoihin positiivisesti vähentämällä perheiden stressiä ja arjen kiirettä"

Nuorien perheiden houkuttelu kannattaa

Edullinen ja sopiva tontti hyvältä alueelta voi olla ratkaiseva tekijä koko perheen muuttopäätöksessä. Sellainen pariskunta, joka ostaa omakotitalotontin, on todennäköisesti myös hyvä veronmaksaja. Itse rakennettu talo antaa motivaatiota käydä töissä. Työtä tekevät asukkaat puolestaan tuovat kunnalle verotuloja ja lisää hyvinvointia.

On tärkeä säilyttää lapsiperheiden käyttämät kyläkirjastot, leikki- ja kerhotoiminta sekä kattava varhaiskasvatus- ja kouluverkko riittävän pienine ryhmäkokoineen.

Lapsimyönteisyys on vanhempien ja vanhemmuuden tukemista. Kun vanhemmat voivat hyvin, lapsetkin voivat hyvin. Meillä on valinta:

katsommeko sivusta, kun syntyvyys laskee vuosi vuodelta, vai pyrimmekö poliittisin keinoin vaikuttamaan kehityksen suuntaan. Jos emme priorisoi lapsiperheitä ja heidän tarpeitaan nyt, me maksamme paljon kovemman hinnan tulevaisuudessa.

KUNTAMENOJEN PRIORISOINTI - LAPSIPERHEIDEN ARJEN TUKEMINEN

Kuntien talousarvioissa lapsiin ja nuoriin kohdistettavien leikkausten summat ovat usein isossa kuvassa pieniä, mutta vaikutukset lapsiin ja lapsiperheiden arkeen ovat merkittäviä. Osa näistä säästöistä ei myöskään luo aitoa säästöä. Esimerkiksi lasten kerhojen ja avoimen varhaiskasvatustoiminnan supistaminen, mikä johtaa näiden palvelujen piirissä olevien lasten siirtymiseen merkittävästi kalliimpiin päiväkotipalveluihin. Perhekerhojen, perhekahviloiden ja ohjattujen perheliikuntavuorojen vähentyessä myös matalan kynnyksen tuki perheille pienenee.

1. ja 2. luokkalaisille järjestettävä kunnallinen aamu- ja iltapäivätoiminta on työssä käyville vanhemmille joskus välttämättömyys. Mikäli näiden toimintamaksuja ei pidetä kohtuullisina, voi se vaikuttaa merkittävästi lapsiperheiden talouteen. Maksujen nousu voi jopa hankaloittaa näiden vanhempien työllistymistä sekä oman taloudellisen tilanteen edistämistä. Korotukset rajoittavat yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua iltapäivätoimintaan ja vaikuttaa lapsiperheiden elämään negatiivisesti.

Aamu-, iltapäivä- ja kesätoimintaan kohdistettavien mahdollisten asiakasmaksujen korotusten tai toiminnan supistamisten myötä pienten koululaisten yksinolo tulisi lisääntymään. Kun pienet lapset ovat yksin kotona, syntyy turvallisuuskysymyksiä, kuten mahdolliset onnettomuudet ja vahingot ilman valvontaa. Ohjatun tekemisen ja turvallisen aikuisen läsnäolon puute lisää lapsissa ja nuorissa ahdistusta ja yksinäisyyttä.

Mielestäni olisi hyvä, että lapsille ja nuorille järjestetään kesäleiri-

toimintaa, jossa lapset saisivat olla turvallisesti viettää lomaa, jos vanhemmat ovat töissä. Kesätoiminta tarjoaa lapsille turvallisen ja ohjatun ympäristön. On perheitä, joilla ei ole muuta ratkaisua, esimerkiksi yksinhuoltajat. Kaikilla ei ole sukulaisia tai ystäviä apuna.

Samoin kannustan kuntia panostamaan harrastamisen Suomen malliin, jolla pyritään varmistamaan jokaiselle koululaiselle maksuton harrastus koulupäivän yhteyteen. Näillä aktiviteeteilla, joissa voi saada ystäviä ja mieleistä tekemistä, on iso merkitys monelle lapselle.

Myös nuorisotilojen palveluverkon karsiminen on lyhytnäköistä. Nuorisotilojen toiminta on ennaltaehkäisevää työtä nuorten häiriökäyttäytymistä vastaan. Lakkautettavat nuorisotilat heikentävät alueella asuvan nuorison vapaa-ajanviettomahdollisuuksia ja vähentävät alueella toimivien samojen tilojen käyttävien muiden toimijoiden, kuten kuntalaisien, järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen toimintapaikkoja.

Islanti on malliesimerkki maasta, joka on saanut nuorten päihteidenkäytön laskuun. Siellä julkisvalta tekee tiiviisti yhteistyötä ja vuoropuhelua koulujen, järjestöjen ja vanhempien kanssa. Islannissa on luotu yhteisiä kotiintuloaikoja nuorille ja sitoutettu kaikki perheet yhteisiin tavoitteisiin.

RAJALLISET RESURSSIT TULEE KOHDENTAA PAIKALLISILLE PERHEILLE

Tasapainoinen kuntatalous on kaiken hyvinvoinnin perusta. Pakollisia leikkauksia tulisi kohdentaa ylimääräisiin luksuspalveluihin, jotka eivät ole lakisääteisiä. Niihin menee vuosittain miljoonia euroja veronmaksajien rahaa, vaikka suurin osa kuntalaisista ei edes käytä näitä palveluja. Esimerkiksi Jyväskylän kaupunginorkesterin ja -teatterin toimintaan uppoaa seitsemän miljoonaa euroa joka vuosi. Ei ole oikein laittaa kaupunkilaisten verorahoja pienen eliitin harrastukseen, kun samaan aikaan

koulujen oppikirjat ja lasten kouluruoka tarvitsisivat lisäpanostuksia. Jos kaupunki vaatii täyskätteelliset korvaukset jopa jätehuollon palveluista sen käyttäjiltä, miksi kaupunki ei vaadi sinfonian ja teatterin käyttäjiltä täyskätteellistä lipunhintaa? Korkeakulttuuritoiminta tulisi muuttaa markkinaehtoiseksi. Sen harrastajilla pitäisi olla vastuu maksaa omista huveistaan, tai toimintaa on kehitettävä supistamalla se tuottoa vastaavaksi.

Leikattavaa olisi korkeakulttuurin lisäksi muun muassa erilaisista ei-kannattavista festivaaleista sekä johtajien ja päättäjien kestittämisistä, ylisuurista investoinneista, ilmastoideologisista kustannuksista, kuten sähköbusseista ja ilmastosuunnitelmista, sekä ei-kannattavista kulttuurijärjestöjen kumppanuussopimuksista ja ylimääräisestä hallinnosta.

Päätöksenteon pitäisi lähteä siitä perusasiasta, että lapsiperheiden toimiva arki turvataan aina ensin.

Tähän sisältyy myös yksityisautoilun edellytysten ja kohtuullisten kustannusten säilyttäminen sekä teollisuuden, investointien ja suurten työnantajien houkuttelu maakuntana esimerkiksi hyvällä kaavasunnittelulla.

En kannata veronkorotuksia enkä velaksi elämistä, vaan on aika laittaa asiat tärkeysjärjestyksen ja asettaa lakisääteiset peruspalvelut, varhaiskasvatus, koulut ja perheiden palvelut etusijalle.

KOTIHOIDON KUNTALISÄ

Lapsen ensimmäiset vuodet ovat kasvun ja kehityksen kannalta erittäin merkityksellisiä. Kolmen ensimmäisen vuoden ajan paras paikka lapselle on olla kotona. Lasten parasta ajattelevien kuntien on pidettävä perhepäivähoidon tarjoaminen kannattavana, ja pienten lasten kotona hoitamisen on oltava perheille taloudellisesti vaihtoehto.

Lasten hoitaminen kotona olisi samaan aikaan sekä taloudellisesti

järkevää että ennaltaehkäisevä investointi. Jos perheet valitsevat hoitaa pienet lapset kotona, voitaisiin vähentää varhaiskasvatuspaikkoja sekä painetta rekrytointeihin ja muihin investointeihin.

”Avioliitto on tärkein syntyvyyttä ja perheiden hyvinvointia edistävä tekijä”

Päätöksellä on myös suurempi merkitys, jota ei pysty mittaamaan rahassa. Ennen kaikkea se olisi lasten ja perheiden etu, ja konkreettinen taloudellinen viesti perheille: me arvostamme lapsia ja haluamme tukea kotikasvatusta.

Tutkimukset osoittavat, että varhainen vanhemman läsnäolo tukee lapsen sosioemotionaalista kehitystä ja luo pohjan tulevalle oppimiselle. Erityisesti alle 3-vuotiaat eivät kaipaa pedagogista ohjelmaa, vaan tiiviin kiintymyssuhteen pysyvään hoitajaan.

Osa lapsista kokee stressaantuneisuutta liian suurissa päiväkotiryhmissä, joihin heidän laitetaan liian varhaisessa iässä. Stressi voi näyttäytyä ulospäin esimerkiksi aggressiivisena käyttäytymisenä.

Yhden lapsen kustannus jyvaskyläläisessä päiväkodissa on 15 500 euroa vuodessa. Jos perhe saisi alle 5-vuotiaista lapsistaan kotihoidontukea esimerkiksi 600 euron kuntalisällä, kunnan varhaiskasvatuskustannukset suurin piirtein puolittuisivat kotona hoidettavien lasten osalta.

Kotihoidontuki tukee perheiden valinnanvapautta ja hyvinvointia. Tämä voisi vaikuttaa myös avioliittoihin positiivisesti vähentämällä perheiden stressiä ja arjen kiirettä. Lisäksi se voi ennaltaehkäistä lapsen ongelmakäyttäytymisen kehittymistä, mikä puolestaan voi pitkällä aikavälillä vähentää erityispalveluiden tarvetta.

Kenties perheet voisivat jopa haluta enemmän lapsia, jos realistisena vaihtoehtona olisi hoitaa heitä pidempään kotona.

Sen sijaan että kunnat tavoittelevat varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamista jopa 1-vuotiaiden osalta, lapsiystävällisyyden näkökulmasta suunnan tulisi siis olla aivan toinen.

KYLÄKOULUT - LÄHIPALVELUJEN SÄILYTTÄMINEN, JOTTA ARKI EI KUORMITU PITKISTÄ VÄLIMATKOISTA

Peruskouluaika on iso osuus lasten elämästä ja vaikuttaa hyvin kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin. Kyläkoulut kytkeytyvät tiiviisti lapsiystävällinen kunta -mallin tavoitteiden saavuttamiseen.

Kyläkoulut ovat keskeinen osa yhteisöjä ja tarjoavat paitsi koulutusta myös mahdollisuuden terveeseen kasvuun ja oppimiseen kaikille lapsille yhdenvertaisesti. Jatkuva uhka kouluverkon supistamisesta vie kyliltä kehittämisrauhan ja heikentää harvemmin asuttujen alueiden houkuttelevuutta lapsiperheille.

Marraskuussa 2022 julkaistu Karvin raportin mukaan kouluverkko-muutokset aiheuttavat negatiivisia vaikutuksia kuten lähtömuuton lisääntymistä, heikompaa työllisyys- ja työpaikkakehitystä sekä odotettua heikompaa koulutusmenojen kehitystä.²

Itä-Suomen aluehallintoviraston opetustoimen ylitarkastaja Kari Lehtola on kyseenalaistanut koulujen lakkauttamisen säästöväitteen ja kertonut, että koulujen lakkauttaminen voi jopa kasvattaa kuntien menoja. Lisämenoja tai kerrannaisvaikutuksia ovat esimerkiksi koulu-kuljetuskulujen merkittävä lisääntyminen, tarve kunnostaa ja muokata uusia tiloja, luokkakokojen ja -määrien kasvu, kouluavustajien ja erityisopetukset lisääntyvä tarve sekä negatiiviset elinvoimavaikutukset, kun kaupungin maaseutualueet taantuvat.³

2 KARVI 2022: Maaseutu- ja saaristoalueilla asuvien lasten sivistyksellisten ja sosiaalisten oikeuksien toteutuminen kouluverkon muutoksissa ja muutosten vaikutukset alueiden elinvoimaan, <https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/maaseutu-ja-saaristoalueilla-asuvien-lasten-sivistyksellisten-ja-sosiaalisten-oikeuksien-toteutuminen-kouluverkon-muutoksissa-ja-muutosten-vaikutukset>

3 https://foss.fi/wp-content/uploads/2025/03/Kari-Lehtola-8.5.2025-FOSS-seminaari_41-92.pdf

Etäisyys kouluun on lapsiperheiden tärkeimpiä kysymyksiä muuttopäätöstä tehtäessä. Esimerkiksi Jyväskylän Kuohun kylässä on tyypillisesti ollut kasvua 1-2 taloa. Vuonna 2023, kun koulun lakkautusuhka nousi keskusteluun, lapsiperheitä alkoi muuttaa pois. Perheet eivät halua jäädä kylään, josta ollaan lakkauttamassa koulu.

Kyläkouluilla on useita lasten hyvinvointiin ja koulumenestykseen vaikuttavia etuja suuriin koulukeskuksiin verrattuna. Valtavissa tehoikätyössä olevissa kouluissa lapsilta vaaditaan parempaa keskittymiskykyä, itseohjautuvuutta ja jatkuvaa siirtymistä opiskelutilasta toiseen. Monille oppilaille nämä tuottavat suuria lisähankaluuksia ja vievät energiaa varsinaisesta opiskelusta. Riskit häiriökäyttäytymiseen, keskittymisvaikeuksiin ja välitunneilla aikuisilta huomaamatta jääviin kiusaamistilanteisiin voivat kasvaa.

On lasten etu, että luokkaryhmien koot pysyvät pieninä. Opettajat oppivat tuntemaan oppilaansa paremmin ja pystyvät siten tunnistamaan mahdolliset tuenttarpeet ja tukemaan lasten yksilöllistä oppimista.

Kouluverkon harventamisen myötä pidentyvät koulumatkat ovat epäinhimillisiä ja johtavat liikunnan vähenemiseen, kun yhä useamman lapsen koulu ei enää ole kävelymatkan päässä. Koulukyydit tuovat kustannuksia kaupungille ja niiden aikataulujen vuoksi useiden lasten odotus- ja matka-ajat ovat venyneet kohtuuttoman pitkiksi. Pitkä koulumatka voi lisäksi vaikeuttaa lasten ystävyysuhteiden ylläpitämistä ja siten pahentaa kylissä asuvien lasten syrjäytymisriskiä.

Mikäli koulukuljetuksia joka tapauksessa aiotaan järjestää, niin niillä tulisi kuljettaa lapsia taajamista kyläkouluihin, eikä toisinpäin. Tämä tasaisi alueiden oppilasmääriä ja tukisi palveluverkon säilymistä ja maaseutualueiden elinvoimaa.

Koulu ei ole ainoastaan lasten opiskelurakennus, vaan kylän keskus, jonka ylläpitäminen luo ympärilleen elämää mahdollistaen tapahtumien

järjestämisen, kyläläisten kokoontumiset ja liikuntaharrastukset. Joka-vuotinen koulujen lakkautusuhka on kestämaton tie. Yhtenä kaupunki-en strategioiden tärkeänä osa-alueena tulisi olla kylien kehitys, johon sisältyy kyläkoulujen säilyttäminen. Kylien aktiiviset asukkaat ja koulujen vanhempainyhdistykset haluavat kehittää kyliä yhteistyössä kaupungin kanssa, ja heidän panoksensa alueiden veto- ja pitovoimaisuuden ylläpitämisessä on korvaamaton. Etätyömahdollisuuksien lisääntyessä voidaan erilaisia asumisvaihtoehtoja tarjoamalla houkutella paluumuuttajia ja uusia asukkaita. Tällaista kaikkia osapuolia hyödyttävää yhteistyötä tulisi vaalia. Kyläläisten kanssa tulisi ehdottomasti ylläpitää vuoropuhelua ja sen tulisi tapahtua riittävän aikaisessa vaiheessa. Yksi keino kaupungin ja kylien välisen vuorovaikutuksen säännölliseksi kanavaksi voisi olla kyläfoorumin perustaminen. Foorumi lisäisi ja tukisi kaupungin ja kylien ymmärrystä toistensa tavoitteista, resursseista ja tahtotilasta.

Perheystävällisten kuntien tulisi tukea kyläkoulujensa säilyttämistä ja tunnistaa niiden roolin paikallisyhteisöissä. Kyseessä ei ole ainoastaan lastemme etua puolustava arvovalinta, vaan yhtä paljon se on elinvoima- ja turvallisuuspäätös. Haja-asutusalueiden pysyminen asuttuina tukee osaltaan myös maanpuolustusta ja huoltovarmuutta. Verkostoitumalla ja tekemällä yhteistyötä alueen asukkaat voivat tukea toisiaan ja täydentää viranomaistyötä esimerkiksi Suomen Kylien lanseeraaman Kylävara-hankkeen materiaalien ja ohjeiden avulla.

OPPIMATERIAALIT - PERINTEINEN JA LAADUKAS OPETUS

Nykyinen hallitus on porrastetusti lisännyt perusopetuksen pysyviä määrärahoja 200 miljoonalla eurolla. Kuntapäätäjien vastuulla on varmistaa lisäyksen realisoituminen koulujen arjessa, koska valtionosuudet ovat yleiskatteellisia ja niiden kohdistamisesta päätetään kuntatasolla.

Lapsiystävällisyyteen pyrkivien kuntien on välttämätöntä turvata sivistyksen toimialan tarvikkeet ja materiaalit. Mikäli näin ei toimita, vaikutukset ovat kauaskantoiset.

Oppimateriaalien puute vaikuttaa väistämättä lasten oppimiseen ja myös opettajien jaksamiseen, motivaatioon ja työhyvinvointiin. Pienemmällä määrärahalla joudutaan kierrättämään oppikirjoja enemmän ja jättämään materiaalihankintoja tekemättä. Tämä vaikuttaa kielteisesti opetuksen laatuun sekä rajoittaa opettajien mahdollisuuksia tarjota monipuolista ja käytännönläheistä opetusta. Näistä syistä oppimateriaaleihin ja opetusresursseihin kohdistuvat leikkaukset ovat kunnilta lyhytnäköisiä ja vaarallisia.

Perinteiset oppikirjat ovat edelleen välttämättömiä koulussa, eikä niitä tule korvata tableteilla ja tietokoneilla. Tutkimukset osoittavat, että paperista lukeminen tukee muistamista ja keskittymistä paremmin kuin pelkkä näyttöruutu. Helsingin kaupungin selvityksen mukaan sekä opiskelijat että opettajat kokevat oppimisen tehokkaammaksi painetuilla materiaaleilla kuin digitaalisilla. Opiskelijoista 45 prosenttia keskittyy paremmin painettuun materiaaliin, kun taas vain 7 prosenttia suosii digitaalista.⁴

Painetut materiaalit auttavat keskittymään, ymmärtämään, muistamaan ja oppimaan paremmin. Myös muistiinpanoja tehdään mieluummin paperille. Kun oppilas alleviivaa ja tekee muistiinpanoja, tieto jäsentyy syvällisemmin. Tämä tukee sekä lukutaitoa että kriittistä ajattelua, taitoja, jotka ovat välttämättömiä myös tulevaisuuden työelämässä.

Ergonomian näkökulmasta oppikirjat tarjoavat tauon ruuduilta. Liiallinen ruutu-aika lisää silmä- ja niskaoireita sekä väsymystä, kun taas

”Perheystävällisten kuntien tulisi tukea kyläkoulujensa säilyttämistä ja tunnistaa niiden roolin paikallisyhteisöissä”

4 Helsingin Sanomat 20.1.2026: Helsinki haluaakin palata takaisin oppikirjoihin, <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000011760710.html>

painettu materiaali antaa oppilaalle mahdollisuuden opiskella terveellisemmin.

Kaikilla ei ole käytössään nopeaa nettiyhteyttä kotona, eikä se ole tarpeenkaan. Jatkuva netissä olo tuo lisää haasteita. Kirjat varmistavat, että tekniset ongelmat tai resurssierot eivät estä ketään oppimasta. Kuntatalouden näkökulmasta painetut oppikirjat ovat kustannustehokkaita.

Riittävät oppimateriaaliresurssit ja perinteiset oppikirjat takaavat, että jokaisella lapsella on parhaat mahdolliset edellytykset pärjätä ja menestyä opinnoissaan.

KOULURUOKA – RAVITSEVAA RUOKAA LAUTASELLE

Oppimateriaalien ohella laadukas kouluruoka on kunnilta investointi tulevaisuuteen. Kouluruokailu on lakisääteinen osa koulupäivää ja yksi keskeisimmistä lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Monelle lapselle kouluruoka on päivän ainoa lämmin ateria. Sen vaikutus näkyy suoraan vireydessä, keskittymisessä, jaksamisessa ja oppimistuloksissa.

Koululounaaseen ei tule sekoittaa ilmastoideologiaa tai hiilidioksidilaskureita. Kouluruokailun päätarkoitus on tukea oppilaiden kasvua, terveyttä ja oppimista. Aterian suunnittelussa ensisijaisina kriteereinä tulee olla ravintoarvo, monipuolisuus ja maistuvuus. Lihan rajoittaminen heikentää lasten proteiinin- ja energiansaannin määrää. Eläinperäiset tuotteet – liha, kala, kananmuna ja maitotuotteet – ovat monipuolisia ja tehokkaita ravintoaineiden lähteitä. Niistä saadaan korkealaatuista proteiinia, B12-vitamiinia, rautaa, D-vitamiinia, kalsiumia ja omega-3-rasvahappoja. Ravintoaineita, joita kasvava lapsi tarvitsee joka päivä. Ne vaikuttavat suoraan lapsen kasvuun, jaksamiseen, koulumenestykseen ja pitkän aikavälin terveyteen.

Kaikkien tarvittavien ravintoaineiden saaminen yksinomaan kasvisruokavaliosta on vaikeaa ja edellyttää tarkkaa ruokasuunnittelua, lisära-

vinteita sekä lapsilta omaehtoista ennakkoluulottomuutta kasviproteiineja kohtaan. Jos ateria ei ole houkutteleva tai ravitseva, oppilaat jättävät sen väliin ja tavoite maksuttomasta koululounaasta epäonnistuu.

Kouluruoan tulisi kattaa noin kolmasosa oppilaan päivittäisestä energiensaannista eikä se ole mahdollista ilman riittävää rahoitusta ja laadukkaita raaka-aineita. Suomesta löytyy rohkaisevia esimerkkejä kouluruoan menekin parantamisesta. Merijärven koulussa kouluterveyskyselyn mukaan sata prosenttia oppilaista käy syömässä kouluruoan. Siellä ruoka koetaan maistuvaksi, oppilaat ovat mukana kehittämisessä, palautetta kerätään ja ruokahävikki on vähentynyt. Makuraadit, toive-ruokapäivät, palautekanavat ja yhteistyö oppilaskuntien kanssa lisäävät sitoutumista, vähentävät hävikkiä ja parantavat ruokailukokemusta. Tämä osoittaa, että panostus laatuun ja oppilaiden osallistamiseen voi muuttaa ruokailun kokemuksen täysin.

Suosittelen lämpimästi Merijärven malliin tutustumista, ruokalistojen ja reseptiikan uudistamista, oppilaiden aktiivista osallistamista, kouluruokailun riittävän rahoitustason turvaamista sekä menekin ja palautteiden järjestelmällistä seurantaa. Pidän tärkeänä, että ruokalistoilta säilyvät tutut, ravitsevat ja maistuvat liha-, kana- ja kalaruoat sekä maito ruokajuomana. Kouluruoka on osa arkirutiinia ja hyvinvointia. Ilmastoagendan sijaan sen tulee tukea lasten terveyttä ja oppimista.

LOPPU ILMASTOPELOTTELULLE – TASAPUOLISTA TIETOA ILMASTOSTA JA YMPÄRISTÖSTÄ

Ilmastoideologian siivoaminen pois lasten lautasilta ei vielä yksistään riitä. Sen paikka ei ole kouluissa lainkaan.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksilla pelottelu on jo vaikuttanut lapsimme. STT:n mukaan negatiiviset ilmastonmuutokseen liittyvät tunteet, eli ahdistus ja huoli, lisäävät mielenterveyshaasteita.

Sosiaalisen median ja muun median vaikutus ilmastoahdistuksen ja -huolien yleistykselle on merkittävä. Siksi tämä ilmastoideologian lietsonta tulisi lopettaa ja poistaa myös koulukirjoista, joihin sitä on jo ututettu mukaan. Oppikirjoja ei tarkista tai valvo mikään taho, joten on täysin opettajasta kiinni mitä materiaaleja käytetään ja mitä niiden sisällöstä painotetaan.⁵

Ilmastoon ja ympäristöön liittyvistä asioista pitäisi opettaa tieteeseen perustuen, ilman mitään ideologista agendaa. Hiilidioksidi on elämää ylläpitävä välttämätön kasvihuonekaasu. Ilmakehässä on 0,04 prosenttia hiilidioksidia. Tuosta hiilidioksidimäärästä 96 prosenttia syntyy ilman ihmisen vaikutusta, luonnosta ja meristä. Neljä prosenttia hiilidioksidista on ihmisten aiheuttamaa. Tästä neljästä prosentista Suomen päästöt ovat 0,1 prosenttia. Suomen vaikutusmahdollisuudet ilmastoon liittyvissä kysymyksissä tulee myös suhteuttaa maan kokoon verrattuna muuhun Eurooppaan ja koko maailmaan.

Ideologisen agendan sijaan koulujen tulisi keskittyä palauttamaan nuorten tulevaisuususkon. Miksi kukaan haluisi aikuisena perustaa perheen, jos on koko lapsuutensa kuunnellut katastrofeilla pelottelua?

KOULURAUHA - JÄMERÄMMÄT TOIMINTAMALLIT KOULUKIUSAAMISEEN PUUTTUMISEEN

Yksi sydäntä särkevimmistä lapsiin vaikuttavista teemoista on koulu-kiusaaminen. Kyse on lasten elämästä. Kiusatuksi joutumisen seuraukset ovat kohtalokkaat ja siihen puuttumisen vastuu on aikuisilla. Perheet tarvitsevat näiden tilanteiden ratkaisemisessa vahvaa tukea sivistyspal-

5 STT 26.4.2021: Suomessa nuorten aikuisten ilmastoahdistuksella voimakkain yhteys mielenterveyteen, <https://www.stinfo.fi/tiedote/69906535/suomessa-nuorten-aikuisten-ilmastoahdistuksella-voimakkain-yhteys-mielenterveyteen?publisherId=3747>

veluilta ja kaupungilta. Kuntapäätäjien vastuulla on turvata jokaisen lapsen oikeus turvalliseen oppimisympäristöön ja koulurauhaan.

Voimme vaikuttaa siihen poliittisin keinoin, että järjestyssäännöt kouluissa ovat riittävän tehokkaat, empatia- ja tunnetaitojen opetusta on riittävästi ja ryhmäkoot tarpeeksi pieniä, jotta oppilaat tulevat kohdatuiksi.

Tutkimusten mukaan kiusaamista tapahtuu ylivoimaisesti eniten välitunneilla. Koulunkäynninavustajia on saatava riittävästi, erityisesti välituntivalvontaan, johon voisivat vapaaehtoisesti osallistua myös oppilaiden vanhemmat sekä isovanhemmat. Välitunneille olisi lisäksi hyvä järjestää yhteistä ohjattua tekemistä oppilaille, varsinkin nyt kun moni kunta on kieltänyt kännykät myös välitunneilla, voisivat myös isommat oppilaat järjestää pienemmille ohjattua leikkiä. Koulut voivat tukea toimintaa investoimalla peleihin ja keinuihin ja piha-alueiden monipuolisuuteen.

Myös kasvatusohjaajien työ kouluissa on äärimmäisen tärkeää. Se on suunnitelmallista lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja arjen hallinnan tukemista, sekä itsetunnon vahvistamista. Heidän työnsä vaikutukset näkyvät kiusaamisen ja väkivallan, häirinnän ja syrjinnän sekä koulupudokkuuden ja syrjäytymisen ennaltaehkäisevinä toimina. Tällaisista resursseista säästäminen ei kadota ongelmia vaan siirtää ne opettajien ratkaistavaksi ja vie heidän aikaansa pois opetustyöstä.

Kuntiin tulisi palkata kouluissa toimivia kiusaamistyöntekijöitä, jotka puuttuvat matalalla kynnyksellä kaikkeen kiusaamiseen rivakasti, ottaa vanhempiin yhteyttä ja tekee yhteistyötä lastensuojelun ja poliisin kanssa. Oppilaiden väkivaltaisuuden tai ulkopuolisten aiheuttamien häiriöiden vuoksi on joissain kouluissa jouduttu jopa palkkaamaan vartijoita.

Koulun henkilökunnalla tulee olla selkeät toimintamallit kiusaamistilanteisiin. Kouluväkivalta on aina poliisin asia, joka vaatii rikosilmoituksen tekemistä koulun toimesta.

Käytännöksi on otettava se, että koulukiusaajat vaihtavat koulua, eivät kiusatut. Olisi hyvä pohtia kouluihin perustettavia klinikka- ja tarkkailuluokkia niitä oppilaita varten, jotka eivät kykene turvalliseen ja rakentavaan vuorovaikutukseen ja oppimiseen tavallisella luokalla, ja siirtää kiusaajat omalle erilliselle tarkkailuluokalleen.

Opettajilla on virkavastuu reagoida kiusaamiseen. Vastuun laiminlyömisellä tulisi olla seurauksia. Tähän tarvittaisiin lakimuutosta. Myös opettajankoulutukseen tulisi lisätä laajempi osuus kiusaamiseen puuttumisen toimintamalleista. Opettajien auktoriteetin ja oikeuksien vahvistaminen sekä vastuun tukeminen toimivat tässä tärkeinä lisätyökaluina.

Viimeisenä, mutta ei vähäisimpänä toimenpiteenä on varmistaa, että koulujen henkilökunta voi hyvin, minkä seurauksena aikuisten vaihtuvuus olisi mahdollisimman vähäistä.

MOBIILILAITTEIDEN KÄYTÖN RAJOITTAMINEN

Peruskoulujen tulisi olla oppilaille puhelimittemia päivän alusta loppuun asti. Kännykät eivät kuulu kouluajalle.

Lasten ja nuorten ruutu-aika sekä sosiaalisen median, kuten TikTokin ja Snapchatin käyttö on lisääntynyt räjähdysmäisesti. Samaan aikaan yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt yläkouluikäisillä. Yhä useampi lapsi ja nuori kokee, että ei ole osa koulua tai luokkayhteisöä. Niin sanottu sosiaalinen media siis todellisuudessa lisää yksinäisyyttä. Myös kiusaaminen on osittain siirtynyt sosiaaliseen mediaan ja seksuaalinen häirintä sekä *grooming*, eli lasten houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin, on yleistynyt viestisovelluksissa.

Älypuhelin käyttö ei ainoastaan altista kiusaamiselle, häirinnälle sekä mielenterveys- ja itsetunto-ongelmille, vaan sillä on lukemattomia muitakin negatiivisia vaikutuksia. Lapset ja nuoret ovat erityisen alttiita sopimattomille videoille ja kuville. Tutkimuksissa on lisäksi havaittu, että

kännykän käyttö heikentää oppimis- ja keskittymiskykyä, aivoterveyttä sekä sosiaalisten taitojen oppimista. Liiallinen ruutu-aika jopa häiritsee lasten aivojen kehitystä ja aiheuttaa muutoksia aivorakenteessa.

Älypuhelin käyttö välitunneilla vie aikaa liikkumiselta, kasvokkain tapahtuvalta vuorovaikutukselta sekä sosiaalisten taitojen harjoittelemiselta. Välitunneille tarvitaan palauttavaa aivolepoa, ei stimuloivaa mediatulvaa.

Vuonna 2025 hyväksytty laki puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käytön rajoittamisesta oppitunneilla mahdollistaa sen, että koulut voivat järjestyssääntöissään kieltää mobiililaitteiden käytön myös koko koulupäivän ajaksi. Opetushallituksen tuoreet ohjeet tukevat tätä linjaa. Opetushallitus suosittelee, että koulut kieltävät puhelimen käytön välitunneilla, siirtymissä ja erityisesti ruokailuissa. Myös opettajat sekä lasten vanhemmat toivovat lisää työrauhaa kouluihin. Osa lapsista toivoo itsekin kännykkärajoituksia, koska jatkuvasti puhelinta tuijottavan ystävän kanssa ei voi jutella eikä leikkiä.

Lastemme aivoterveys ja hyvinvointi on vanhempien, mutta myös päättäjien vastuulla. Niin kauan kuin lainsäädäntö ei täyskieltoa vaadi, on kuntapäättäjillä mahdollisuus, mielestäni jopa velvollisuus määritellä tiukemmat rajoitukset omien koulujensa järjestyssääntöihin. Päätös voi olla jopa vetoimatekijä ja vaikuttaa lapsiperheiden päätökseen muuttaa tiettyyn kaupunkiin.

Jyväskylässä ollaan työstämässä kännykkäkieltosuosituksia myös harrastustoimijoille. Tällä pyritään erityisesti puuttumaan salakuvaamiseen ja kiusaamiseen. Valmistelua tehdään yhdessä liikuntaseurojen kanssa.⁶

Älylaiterajoitusten lisäksi Suomen tulisi seurata useiden maiden maiden esimerkkiä ja kieltää sosiaaliseen pääsy alle 16-vuotiailta. Sosi-

6 Keski-suomalainen 21.1.2026: Jyväskylässä kännykkäsääntöt koskevat pian myös harrastuksia – ”Kyse ei ole kokonaiskiellosta”, <https://www.ksml.fi/paikalliset/9153156>

aalisen median ikärajan nostamisesta ja kansainvälisistä käytännöistä on käynnissä niin valtioneuvoston kuin tulevaisuusvaliokunnankin selvityshanke, joiden toivon tuovan muutosta nykytilaan mahdollisimman pian.

KASVURAUHA

Perheitä ja lapsimyönteisyyttä käsiteltäessä on puhuttava sateenkaari-ideologian vaikutuksista. Lapsia syntyy luonnollisesti ainoastaan biologisen miehen ja naisen suhteesta. Lapselle normaali paikka kasvaa ja kehittyä on oman isänsä, äitinsä ja sisarustensa muodostamassa ydinperheessä. Sateenkaariajattelu, tai gender-ideologia, pyrkii romuttamaan alkuperäisen biologisen perhe- ja sukupuolikäsityksen ja nostamaan muunlaiset parisuhteet sekä tunteisiin perustuvat sukupuolinäkemykset sen edelle. Tätä haitallista ajatusmallia on tarkoituksella syötetty niin TV-ohjelmiin, elokuvaan kuin aina lainsäädäntöön ja koulujen oppimateriaaleihin saakka. Esimerkiksi Otavan kustantamassa elämäntietomustiedon oppikirjassa lasten päät sekoitetaan väittämällä, että mieskin voi synnyttää. Tällainen opetus on haitallista niin lapsille itselleen kuin koko yhteiskunnalle, joka kamppailee alhaisen syntyvyyden aikaansaamien haasteiden kanssa.

Kouluissa on meneillään vuosisadan Seta-vedätys. Poliitikoille ja vanhemmille uskotellaan, että laki velvoittaisi opettamaan lapsille sukupuolen moninaisuudesta. Näin ei kuitenkaan ole.

Opetushallituksen julkaisemissa Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2014 ainoa kohta missä puhutaan sukupuolen moninaisuudesta on kohta 3.1: ”Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa, sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta.”

Mitä on tämä sukupuolen moninaisuus? Se selitetään seuraavassa lauseessa: ”Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuu-

tensa ja rakentamaan oppimispolkunsa *ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja*.” Tässä kohtaa puhutaan tytöistä ja pojista, siitä että on erilaisia tyttöjä ja erilaisia poikia, kuten enemmän tyttömäisiä tyttöjä ja enemmän poikamaisia tyttöjä. Ei tarvitse mennä perinteisten roolimallien alle, vaan esimerkiksi tytöt voivat opiskella rakennusalaa, tai pojat voivat opiskella vaikka ompelijaksi.

Kuka tahansa voi lisäksi Finlexistä tarkistaa, ettei varhaiskasvatus- ja perusopetuslaissa kummassakaan ole pienintäkään viittausta sukupuolten moninaisuuteen saatikka minkäänlaiseen lakiin perustuvaan veloitteeseen opettaa esimerkiksi, että sukupuolia olisi enemmän kuin kaksi.

SETA-IDEOLOGIAAN EI TARVITSE MYÖNTYÄ

Opetus muuttuu räikeän aatteelliseksi ja tieteen vastaiseksi varsinkin silloin, kun Seta ry otetaan mukaan sen järjestämiseen. Seta ei ole neutraali asiantuntijaorganisaatio, vaan yhtä aatetta ajava etujärjestö, jolla on oma poliittinen ohjelma. Se tavoittelee esimerkiksi lapsille oikeutta vaihtaa juridista sukupuoltaan sekä mahdollisuutta määritellä lapselle enemmän kuin kaksi juridista vanhempaa. Setan mukaan lainsäädäntöön tulisi lisätä kolmas juridinen sukupuoli. Tämä tavoite on loputon suo, sillä esimerkiksi Queer-aktivisti Sade Kondelinin laskelmien mukaan sukupuolia on olemassa ainakin 19 683 kappaletta.

Setan kouluttajien hyödyntäminen on ristiriidassa niin Suomen lainsäädännön kuin kansainvälisten sopimustenkin kanssa. Perusopetuslain (628/1998) 14 §:n nojalla opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta annetun asetuksen (422/2012) 3 §:n 3 momentin mukaan perusopetuksessa edellytetään, että opetettava tieto perustuu tieteelliseen tietoon. Opetuksessa voidaan toki käsitellä kiistanalaisia aiheita, mikäli opetus on neutraalia ja siinä tuodaan erilaisia näkökulmia tasapuolisesti esiin.

Koska perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa edellytetään, että kasvatusta ja opetus on lapsia ja oppilaita katsovalta näkökulmaltaan puoluepoliittisesti sitoutumatonta, myös opetuksen tukena tulisi käyttää ainoastaan tahoja, jotka sitoutuvat tähän. Myöskään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan opetus ei saa olla indoktrinoivaa. Perusopetuslain 3 §:n 2 momentin mukaan opetuksen tulee edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Esimerkiksi tunteisiin perustuvan sukupuolikäsityksen sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuulumisen ylikorostaminen voi aiheuttaa etenkin murrosikäisille nuorille hämmennystä ja näkyy nyt Suomessakin räjähdysmäisesti lisääntyneenä sukupuolidysforiana.

Vanhemmilla on täysi oikeus kieltää lapsensa osallistumasta tällaisen tahon järjestämään opetushetkeen sillä Lasten oikeuksien sopimuksen 14 artiklassa todetaan, että: "Sopimusvaltiot kunnioittavat lapsen oikeutta ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapautteen." ja että "Sopimusvaltiot kunnioittavat vanhempien ja laillisten huoltajien oikeuksia ja velvollisuuksia antaa lapselle ohjausta hänen oikeutensa käyttämisessä tavalla, joka on sopusoinnussa lapsen kehitystason kanssa."

Varhaiskasvatustalaki pykälä 3 kohdassa 10 yhtenä tavoitteena mainitaan: "...toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman (tai muun huoltajan) kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi, sekä tukea lapsen vanhempaa (tai muuta huoltajaa) kasvatustyössä."

Laki siis velvoittaa "tukemaan vanhempaa kasvatustyössä". Jos vanhempi ei halua lapselleen päiväkodissa tai koulussa opettavan opetussuunnitelman vastaista Setan sukupuoli-ideologiaa, niin laki velvoittaa "tukemaan vanhempaa" eikä Setaa.

Lapsen oikeutta olla vanhempien hoidettavana korostetaan erityisesti Lastenoikeuksien sopimuksen artiklassa 18: "Vanhemmilla (tai tapauksesta riippuen laillisilla huoltajilla ja holhoojilla) on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. Lapsen edun on määrättävä heidän toimintansa. — Tässä yleissopimuksessa tunnus-

tettujen oikeuksien takaamiseksi ja edistämiseksi sopimusvaltiot antavat vanhemmille (ja muille laillisille huoltajille) asianmukaista apua heidän hoitaessaan lastenkasvatustehtäväänsä” (artiklasta 18).

VANHEMPIEN VASTUULLA ON HOITAA LAPSEN KASVATUSTEHTÄVÄÄ.

Perustuslain 11 §:n mukaan ”Jokaisella on uskonnon ja omantunnon vapaus. Uskonnon ja omantunnon vapautteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen.”

Lainkohta ei koske ainoastaan uskonnonopetusta, sillä opetuksessa ja kasvatuksessa tulee ”yleisestikin kunnioittaa yksilön vakaumusta, lapsen oikeuksia ja huoltajan oikeutta vastata lapsen kehityksestä” (HE 309/1993 vp, s. 56). Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan tehtävänä on turvata myös tämän oikeuden toteuttaminen.

Tämän mukaan lapsilla ja vanhemmilla on perustuslaillinen oikeus vakaumukseensa, ajatuksiinsa sekä uskonnonvapautteen. Useat perheet pitäytyvät perinteiseen perhe- ja sukupuolikäsitykseen ja haluavat varmistaa tämän mukaisen kasvatuksen lapsilleen koulussa. Vanhemmilla on siis lain mukaan oikeus kieltää lapsiltaan vakaumuksensa vastainen materiaali ja ideologinen opetus koulussa.

Koulun tulee antaa kasvurauha lapsillemme ja nuorillemme eikä hämmentää ja tuhota heitä Setan ideologioilla. Koulussa lasten ja nuorten omaa sukupuolta tulisi vahvistaa eikä sekoittaa. Pojat ovat poikia ja tytöt tyttöjä.

Olisi tärkeää, että kunnallispäätäjät linjaisivat myös erikseen, ettei Setaa eikä sen materiaaleja sallittaisi käytettävän kunnan päiväkodeissa ja kouluissa lainkaan. Tähän tarvittaisiin opetushallitukselta selkeä ohjeistus sekä lainsäädäntöpohjaa lasten kasvurauhalle.

On biologinen tosiasia, että mies ei voi muuttua naiseksi kokemuksen tai tahdon voimalla, eikä toisin päin. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen oppimateriaaleista tulisi poistaa kaikki ideologiaan perustuva sateenkaarisältö, joka on haitallista Suomen väestökehityksen ja syntyvyyden sekä lasten tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Sen sijaan tulisi suojella ja vaalia avioliittoinstituutiota ja perhettä kansan selviytymisen perustana. Avioliitto on tärkein syntyvyyttä ja perheiden hyvinvointia edistävä tekijä. Miehen ja naisen välinen sitoutunut avioliitto on lasten turvasatama. Äidin ja isän välisen parisuhteen tukeminen on yhtä tärkeää, jos ei jopa tärkeämpää kuin vanhemmuuden tukeminen.

Meidän tulee puuttua asioihin, joihin muut puolueet eivät halua, välitä, jaksaa tai uskalla ei puuttua. Kuntiin ei pride-lippuja, eikä kaupungin työntekijöille sateenkaariavainnauhoja.

Ne eivät ole merkki yhdenvertaisuudesta, vaan edistävät perinteisiä arvoja kunnioittavien suomalaisten epätasa-arvoista kohtelua ja korottavat yksittäiset vähemmistöt muiden yläpuolelle.

LAPSILLE SOPIMATON SEKSUAALINEN OPPIMATERIAALI

Samoin kuin ideologiseen opetukseen, päättäjien ja muiden aikuisten on uskallettava puuttua aktiivisesti myös lapsille suunnattuun seksuaa-

liseen materiaaliin.

Vuonna 2019 kaikkiin yläkouluihin jaettu ruotsalaisen kirjailijan Inti Chavez Perezin kirja ”Respektiä — Seksikirja pojille”. Kirja löytyy todennäköisesti useiden koulujen kirjastoista. Kirja opastaa tekemään seksuaalisia tekoja, jotka eivät ole normaaleja 12-15 vuotiaille pojille, vaan päinvastoin kasvua ja kehitystä haittaavia.

Kirjan kieli on erittäin asiatonta. Esimerkiksi miehen sukupuolieliimeen viitataan sen alatyylisellä vastineella. Lapsiasiainvaltuutetun mielestä kirjan teksti ei ole lapsille sopivaa.

Kirjan sisältö on niin rajua, että sen asettaminen lapsen saataville täyttää seksuaalisen häirinnän tunnusmerkit. Kirja ei tuo mitään parempaa vastinetta pornografiselle materiaalille mihin valitettavan moni lapsi voi törmätä internetissä.

Etenkin juuri lasten ja nuorten kohdalla seksuaalisuuteen liittyviä teemoja tulisi käsitellä erityisen hienotunteisesti lasten kehitystaso huomioiden. Koulujen tulisi olla turvallisia paikkoja oppia ja kasvaa. Lapsille haitallinen materiaali pitää poistaa oppilaitoksista. Tästä tulisi tehdä selkeä linjaus kunnissa ja opettajien kantaa vastuu siitä, millaista luettaa alaikäisten saataville asetetaan.

LAPSET OVAT LAHJA

Asenneilmapiiri ja keskustelukulttuuri perheistä ja lapsista pitäisi nostaa Suomessa aivan uudelle tasolle, jotta Suomen kansa säilyisi tulevaisuudessaakin. On tärkeintä, että suomalaiset säilyvät ja vahvistuvat kansakuntana, sekä vastustaa sitä, että muun maailman väestö ja kulttuuri valtaa Suomen.

Yhteiskunnan tulevaisuus rakentuu loppuviimein aina perheiden varaan. Syntyvyyyttä ja lapsimyönteisyyttä on tärkeä edistää monin eri keinoin. Poliittisilla päätöksillä on paljon merkitystä ja vaikutusta, sil-

lä kehitykseen vaikuttavat muun muassa yleinen turvallisuus sekä tapa, jolla lapsista ja perheistä yhteiskunnassa suhtaudutaan ja puhutaan. Lapset eivät ole taakka vaan erittäin kallisarvoinen lahja. Kuntien pienet politiikkatoimet voivat vaikuttaa paljonkin yksittäisten lapsiperheiden hyvinvointiin ja elämään. Tärkeintä olisi muokata ilmapiiriä ja kulttuuria sellaiseksi, missä nuoret parit haluaisivat ja uskaltaisivat saada lisää vauvoja. Meidän on tehtävä kaikkemme, että Suomi voisi olla perhe- ja lapsimyönteinen maa.

Perhemyönteisyys kuntatasolla nojaa vahvasti taloudelliseen realismiin, perinteiseen perhekäsitykseen, turvallisuuteen ja arjen sujuvuuteen. Vähemmän ideologisiin ratkaisuihin.

***”Lapset eivät ole taakka vaan
erittäin kallisarvoinen lahja.
Kuntien pienet politiikkatoimet voivat
vaikuttaa paljonkin yksittäisten
lapsiperheiden hyvinvointiin ja
elämään.”***

Elias Rosengrén on
Perussuomalaisen Nuorison
puheenjohtaja ja yhteiskunta-
tieteiden maisteri

Elias Rosengrén

Politiikkatoimia syntyvyyden nostamiseksi

Suomessa on katastrofaalisen matala syntyvyys. Jos suomalais-
ten syntyvyys ei nouse, tulemme näivettymään yhteiskuntana ja
lopulta häviämään kansakuntana lopullisesti. Se miten ihmiset
käyttäytyvät yhteiskunnassa ei ole satunnaista, vaan pitkälti lain, kult-
tuurin ja taloudellisten olosuhteiden ohjailemaa. Eikä ihmisten lisään-
tyminen ole poikkeus. Poliitikalla on siis täten mahdollista vaikuttaa
syntyvyyteen. Esimerkiksi syntyvyyttä nostava verotus tai rakennuspo-
litiikka voivat olla poliittisesti ja taloudellisesti haasteellisia toteuttaa.
On kuitenkin niin, että suomalaisten syntyvyyden nostamisen eteen on
tehtävä aivan kaikki mahdollinen, koska se on meidän kaikkien suoma-
laisten kohtalonkysymys.

Ihmisten perheellistymiseen tai perheellistymättömyyteen vaikut-
tavat eri seikat. Osalle ihmisistä keskeisenä esteenä lasten hankinnalle
tai syynä lasten hankinnan lykkääntymiselle ovat taloudelliset syyt, kun
toisilla ihmisillä syyt liittyvät esimerkiksi vaikeutena yhdistää perhe-elä-
mä yhdessä opiskeluun ja työelämään. Esitän tässä artikkelissa joukon
politiikkatoimia, jotka pyrkivät laajalla rintamalla ratkaisemaan eri syitä
matalaan syntyvyyteen. Osa toimista on puhtaan taloudellisia, jolloin
niiden toteuttaminen vaatii selvää taloudellista panosta ja (uudelleen)

priorisointia julkiselta sektorilta. Osa toimista liittyy lainsäädäntöön, joilla pyritään muokkaamaan ihmisten, yritysten ja laajasti yhteiskunnan toimintaa eri elämänoilla, jotta perheellistyminen olisi suomalaisille entistä helpompaa, kannustavampaa ja ennen kaikkea luontevaa.

1

Lapsiperheiden ansiotuloverotusta tulee laskea.

Hallituksen säätämän työtulovähennyksen lapsikorotus tulee muuttaa tasaisesta jokaista lasta kohden maksettavasta 105 eurosta prosentuaaliseksi lasta kohden maksettavaksi verovähennykseksi. Verotusta tulee laskea lapsiluvun mukaan niin, että jokainen lapsi vähentää molempien vanhempien ansiotuloverotusta 20 % per lapsi. Esimerkiksi perheessä, jossa on kolme lasta molemmat vanhemmat maksavat 60 % vähemmän ansiotuloveroja verrattuna lapsettomiin. Ansiotuloveron maksaminen vähentyisi sataan prosenttiin viidennen lapsen kohdalla.

2

Lapsiperheiden asuntolainoihin tulee myöntää 20 % lainanhyvitys kolmannelta lapsesta alkaen.

Asuntojen hinnat ovat korkeita, ja ensiasunnon ostajien keski-ikä on vuosi vuodelta noussut. Samaan aikaan lapsiperheelle soveltuvan riittävän suuren asunnon ja lapsien kasvattamiseen soveltuvan ympäristön puute on merkittävä syy, joka lykkää ihmisten perheellistymistä. Ihmisten mahdollisuutta ostaa perheasunto tuleekin tukea antamalla asuntolainahyvityksiä lapsiluvun mukaan. Asuntolainahyvityksen voisi integroida esimerkiksi ensiasunnon ostajille suunnattuun ASP-järjestelmään. Valtion takauksella perheen tulee saada asuntolainastaan 20 % hyvityksen per lapsi kolmannelta lapsesta alkaen. Maksimihyvitys lainasta olisi 60 %, jolloin perheessä olisi viisi lasta. Vähennys aktivoituu automaattisesti Kelan rekisterin perusteella.

3

Rakennusala tulee säännellä siten, että asuntotuotannosta tietty prosenttiosuus on perheille soveltuvia kolmesta

kuuden huoneen asuntoja.

Etenkin suurissa kasvukeskuksissa on painotettu paitsi pienempiä asuntoja neliömäärältään, myös yksöiden tuotantoa. Tämä aiheuttaa ongelman, kun asuntomarkkinoilla ei yksinkertaisesti ole perheille tai perheellistymistä suunnitteleville riittävän suuria koteja tarjolla.

4

Kaupunkisuunnittelun tulee olla perheystävällisiä.

Kaupunkisuunnittelussa on perheasuntojen lisäksi tärkeää huomioida lapsille soveltuva laajempi elinympäristö. Kaavoituksessa tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että asuinalueilla perheiden kannalta keskeiset palvelut, kuten leikkipaikat, puistot, lähiluonto, turvalliset kevyen liikenteen väylät, löytyvät läheltä. Perheystävälliseen kaupunkirakentamiseen tulee sisältyä myös perhekeskus, jossa on koottuna neuvola, parisuhdeneuvonta, mielenterveyspalvelut ja vertaistuki samassa paikassa. Lisäksi lapsiperheiden arkea helpottamaan tulee rakentaa esimerkiksi lastenhoitotiloja ja leikkipaikkoja muun muassa kauppakeskuksiin, terveyskeskuksiin ja kampuksille.

5

Opiskelijoiden ja vastavalmistuneiden taloudellista tilannetta ja kannusteita perheellistyä tulee helpottaa poistamalla opintotuen tuloajat, nostamalla opintotuen huoltajakorotusta ja antamalla opintolainahyvityksiä lapsiluvun mukaan.

Vaikka koulutus on sinänsä tärkeä asia sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta, on sillä kuitenkin usein lykkäävä vaikutus ihmisten perheellistymiseen. Perheellistymisestä tuleekin tehdä entistä helpompaa jo opiskelun aikana. Opintotuen huoltajakorotuksen nostaminen paran-

taisi perheen taloudellista tilannetta. Samoin opintotuen tulo rajoista luopuminen antaisi mahdollisuuden perheille parantaa toimeentuloaan ja poistaisi tilanteen, jossa opiskelijoiden tulisi osaoptimoida tulojaan. Niin ikään lapsista myönnettävä opintolainahyvitys parantaisi vanhempien valmistumisen jälkeistä taloudellista tilannetta. Opintolainahyvityksen tulee olla 5000 euroa per lapsi. Nämä toimet antaisivat viestin siitä, että opiskelun ja perhe-elämän sovittaminen on paitsi mahdollista, myös toivottua.

6

Sijaissynnytykset tulee mahdollistaa Suomessa.

Sijaissynnytyks on tehty Suomessa mahdottomaksi, mikä on epäreilua, sillä sijaissynnytyks on esimerkiksi joillekin lisääntymiskyvyttömille naisille ainoa keino hankkia biologisia lapsia. Suomessa onkin kehitettävä lainsäädäntöä, joka mahdollistaa suomalaisten kesken solmittavat sijaissynnytyssopimukset. Samalla toimi ehkäisisi ulkomaille suuntautuvaa sijaissynnytysturismia ja siihen liittyviä uhkia ja eettisiä ongelmia

7

Yksityistä sektoria tulee kannustaa perheystävällisyyteen.

Yrityksille tulisi myöntää sertifikaatteja perheystävällisyydestä. Esimerkiksi voitaisiin myöntää verovähennyksiä tai palkintoja firmoille, jotka tarjoavat lastenhoitoa, joustavia työaikoja tai vanhempainpalveluita.

8

Hoitovapaata tulee laajentaa isovanhempiin.

Laajennetaan hoitovapaata koskemaan myös isovanhempia myöntämällä lakisääteinen oikeus auttaa lastenlasten hoidossa ilman, että heidän tulee käyttää omia lomiaan tai jäädä palkatta pois töistä. Tämä toimi auttaisi etenkin nuoria vanhempia ja yksinhuoltajia sekä lisäisi sukupolvien välistä yhteisöllisyyttä.

Tehdään hedelmällisyys- ja perhekasvatuksesta pakollinen, systemaattinen ja positiivinen osa opetusta kaikilla koulutusasteilla kirjaamalla se opetussuunnitelman perusteisiin.

Hedelmällisyys- ja perhekasvatuksen tulee olla vanhemmuuteen rohkaiseva ja kannustava, ja pitää sisällään muun muassa biologiset faktat hedelmällisyyden huipusta ja laskusta, sekä ihmisten elämäntapavaikutuksista siihen. Lisäksi tulee sisällyttää tilastoja Suomen syntyvyydestä, miksi se on laskenut ja miten se vaikuttaa yhteiskuntaan.

Yhteenvetona voidaan todeta, että a) politiikalla voidaan vaikuttaa syntyvyyteen, ja b) on äärimmäisen tärkeää, että syntyvyyttä pyritään nostamaan kaikin keinoin. Vaikka lapset aiheuttavatkin taloudellisessa mielessä kustannuksia, niin julkiselle sektorille kuin perheille, niin syntyvyyden nostaminen tulee nähdä erittäin hyvätuottoisena investointina kaikille, kun ihmiset ja yhteiskunta uusintavat itsensä. Perheiden merkittävä taloudellinen tukeminen esimerkiksi veroja laskemalla tai yhteiskunnan rakenteiden muovaaminen perheiden hyvinvointi edelle on myös moraalisesti oikein. Perheissä on merkittävästi enemmän välttämättömiä ja perusteltuja kulutuspaineita ja palveluiden tarvetta kuin lapsettomilla tai vanhemmilla ihmisillä, joiden omat lapset ovat jo aikuistuneet. Kuitenkin rahaakin tärkeämpi syy syntyvyyden nostamiselle liittyy tietenkin suomalaisen kansakunnan olemassaolon turvaamiseen. Täten on oikein, että perheiden kasvattaessa tulevaisuuden työntekijöitä, yhteiskunnan ylläpitäjiä ja kansakunnan soihdunkantajia, heille osoitetaan erityisoikeuksia.

Matti Viren on
kansantaloustieteen
emeritusprofessori

Matti Viren

Eikö syntyvyyteen muka voi vaikuttaa – kannattaisiko asiaa kuitenkin tutkia tarkemmin?

POLITIIKALLA VOI VAIKUTTA A KAIKKEEN MUUHUN PAITSI LAPSILUKUUN?

Kuten tunnettua, Suomella on hyvin haasteellinen tilanne demografisen kehityksen suhteen. Lapsiluku on suorastaan romahtanut, ja väestön pahasti vinoutunut ikäpyramidi tuottaa jatkossa valtavia ongelmia julkisten palveluiden ja tulonsiirtojen suhteen – puhumattakaan työllisyyteen ja tuotantoon liittyvistä ongelmista.

Ongelma ei tietenkään koske vain Suomea vaan kaikkia muitakin kehittyneitä maita ja tätä nykyä myös osaa kehitysmaista. Suomen kanalta haasteellista on se, että lapsiluvun lasku on ollut poikkeuksellisen suurta ottaen vielä huomioon, että vuosikymmen sitten luvut olivat siedettävällä tasolla.

Vaikka ongelmat ovat suuria, niihin kohdistuva tutkimus on ollut anteeksiantamattoman niukkaa. Suomessa tutkimus on paljolti keskittynyt kuvailemaan kehitystrendejä, tähänastisia politiikkaratkaisuja ja kansainvälisiä eroja. Yleensä tarkastelut ovat päätyneet pessimistiseen johtopäätökseen: ”kehitys on ollut tällaista, ja se näyttää jatkuvan samanlaisena” tai ”monessa muussakin maassa on ollut samanlainen ke-

hitystrendi”. Helposti tästä seuraa johtopäätös: ”tilanteelle ei voi tehdä mitään”. Pahimmillaan tämä johtaa päätelmään, että mitään ei kannata edes yrittää. Ja niinhän on käytännössä tapahtunut. Suomi on yksi harvoista maista, joka ei ole edes yrittänyt tehdä mitään asian hyväksi; ”siltarummut”, kulttuuri, maailman parantaminen jne. ovat aina ajaneet edelle. Lieneekö sitten syynä se, että lapset – ainakaan syntymättömät lapset – eivät äänestä?

Kuvaavaa suhtautumiselle on se, että nyt kun julkinen talous on kriisissä, usealta taholta on esitetty lapsilisien poistamista keskituloisilta ja tietenkin rikkailta. Viime vaalikausien ajoilta ei ole jäänyt mieleen ainuttakaan ehdotusta toimenpiteistä lapsiluvun kasvattamiseksi. Korvissa kuuluu vielä muutaman vuoden takainen ilmastonmuutosysterian siivittäjä patsastelu tyyliin ”en hanki lasta, koska ilmastonmuutos”, josta esiintyi jopa valtamediassa asti. Muutenkin ilmapiiri lasten suhteen on vähintäänkin nuiva. Esimerkiksi kun puhutaan verotuksesta, millään tavalla ei huomioida sitä, että perheet, joissa on lapsia, eivät suinkaan kykene kuluttamaan samalla tavalla kuin ne, joissa ei ole lapsia, koska ”lapselliset” perheet joutuvat antamaan huomattavan osa tuloistaan tulonsiirtoina lapsilleen. Esimerkiksi Vanhuysen (2023) tuoreessa tutkimuksessa 12 maasta todettiin, että ”lapselliset” vanhemmat maksavat lapsilleen ja valtiolle yhteensä jopa neljä kertaa enemmän tulonsiirtoja kuin lapsettomat ihmiset. Näihin tulonsiirtoihin ei Suomessa ole liennyt mitään kiinnostusta; ajatuksena tuntuu olevan, että ainoat tulonsiirrot, joita yhteiskunnassa tapahtuu, ovat valtion ja yksilön välisiä. Perheet ovat joukko yksilöitä, joista on kiinnostunut vain väestökirjanpito. Lienee tarpeetonta todeta, että sukupolvien välinen tulonjako on sekina asia, johon tutkimuksellinen mielenkiinto ei ole mitenkään yltänyt. Tämä kaikki tosin koskee vain Suomea.

Suomessa ei pitäisi olla puutetta tutkimusresursseista, vaikka niiden puutetta aina valitetaan, sillä todellisuudessa sekä akateemisella puolel-

la (ml. Suomen Akatemia) että valtion hallinnossa on kansainvälisessä mittakaavassa keskivertoa enemmän henkilöstöä ja rahaa. Oma lukunsa on vielä kolmannen sektorin lukemattomat lapsista ainakin verbaalisella tasolla huolta kantavat järjestöt, kuten Väestöliitto tai ITLA (Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö). Toki ne esiintyvät usein mediassa, mutta varsinaista (akateemista ja kansainvälistä) tutkimusta ne eivät tee. Sen toistaminen, että lapset ovat tärkeitä ja että lapsiperheillä on usein toimeentulovaikeuksia, ei varsinaisesti vie eteenpäin mitään konkreettista parannusta lasten lukumäärään.

Tässä deskriptiivisessä tavassa tarkastella tilannetta on se ongelmalinen piirre, että syy-seuraussuhteet jäävät piiloon, koska keskitytään vain lopputuleman tarkasteluun. Eri tekijöiden (syiden) keskinäinen vaikutus jää arvailujen varaan. Selvästikin ongelmana on se, että puuttuu kvantitatiivinen analyysi eri tekijöiden vaikutuksesta. Jos halutaan kehittää politiikkainstrumentteja, joiden vaikutuksesta voidaan sanoa jotain etukäteen, se on mahdollista vain rakentamalla analyttinen kehikko (malli), joka on testattavissa ja joka kykenee sellaisenaan tuottamaan ennusteita.

Selvää on, että politiikasta puhuttaessa kyse on julkisten varojen käytöstä. Ja asetelma on periaatteessa hyvin yksinkertainen: mikä on julkisen talouden ja koko yhteiskunnan kannalta tehokkain (kustannus-hyötysuhde-mielessä) tapa kasvattaa lapsilukua. Sellainen kysymyksenasettelu on Suomessa loistanut poissaolollaan.

Lapsilukua ja yleensä syntyvyyttä koskeva tutkimus on onneksi ollut huomattavasti sofistikoitumpaa ulkomailla, ja se on ollut useassa maassa selvästi jonkinlainen painopisteala. Myös kansainvälinen kirjallisuus on kiitettävän hyvin vastannut tietotarpeisiin tuottamalla korkeatasoisia analyyseja. Esimerkiksi Yhdysvalloissa sellaisissa huippulehdissä kuin *American Economic Review*, *Journal of Political Economy* ja *Quarterly Journal of Economics* on ollut artikkeleita tästä aihepiiristä. Useassa

tapauksessa mukana on ollut politiikkaorientoitunutta empiiristä tutkimusta.

Niinpä tiedämme aika paljon lasten hankinnan kustannuksista ja niiden taustalla olevista tekijöistä: ikä, perhetausta, etninen tausta, uskonto, koulutusvalinnat ja niin edelleen. Tiedämme myös aika paljon siitä, mitä erilaiset lapsiperheiden tukitoimet – esimerkiksi päiväkerhot – ovat vaikuttaneet valintoihin ja kustannuksiin. Siksi Suomeen osalta ei ole tarvis aloittaa analyysejä aivan alusta, vaan voidaan hyödyntää olemassa olevaa tutkimuskirjallisuutta. Toki Suomi on jossain määrin poikkeuksellinen maa tavattoman suuren julkisen sektorin osalta, mikä pitää sisällään paitsi paljon julkisia palveluita (koskien myös lapsia) myös kattavan turvaverkon erilaisten taloudellisten ja muiden sokiin varalta. Maksuton koulutus on sekin aika poikkeuksellinen piirre ainakin kansainvälisessä perspektiivissä. Siksikin Suomen tilanteen tutkiminen olisi vaivan arvoista ja tarvittaessa tekisi helpommaksi pääsyn kansainvälisille julkaisufoorumeille.

MITÄ PITÄISI SELVITTÄÄ JA TUTKIA?

Taloustieteen näkökulmasta luontevin lähtökohta on pysyväistulo-käsitteen mukainen laskenta. Eli ajatellaan, että aikuistumisen kynnyksellä pohditaan, mikä on koko elinkaarta ajatellen paras tapa järjestää oma elämä, miten ja miten paljon kouluttautua, avioitua, hankkia lapsia, kerätä varallisuutta ja varautua eläkepäiviin. Toki kaikilla ihmisillä on voimakas aikapreferenssi – tämä päivä on ”tärkeämpi” kuin huomina – mutta se ei muuta sitä perusasetelmaa, että tärkeät ratkaisut riippuvat koko elinkaaren lopputulemasta.

Meillä olisi onneksi suurten kotimaisten rekisteritietokantojen avulla mahdollisuus selvittää lähes 40 vuoden ajanjaksolta, miten nämä tärkeät valinnat ovat ajoittuneet, ja mitä ajallisia syy-seuraussuhteita ne

ilmentävät. Toki tarjolla olisi myös paljon taustamuuttujia, jotka auttavat ymmärtämään, miksi mikin asia on tapahtunut. Tällaisia muuttujia ovat esimerkiksi asuinpaikka ja vanhempien käyttäytyminen (lapsiluku, avioliitto, avioero, varallisuus ym.). Mielenkiintoista olisi myös selvittää, miten paljon perhemallit ja lapsiluku periytyvät, ja onko siinä suhteessa tapahtunut muutoksia.

Joka tapauksessa peruskysymys on se, millaisia taloudellisia vaikutuksia lasten hankinnalla on. Verbaalisella tasolla kysymys on siitä, miten paljon lapset ”maksavat” ylipäätään ja erikseen vielä siitä, miten paljon ne maksavat eri ihmisille ja erityisesti eri elämänvaiheessa oleville. Kansanvälinen tutkimus, jonka osalta muutama tärkeän artikkelin viite on liitteenä, on selkeästi osoittanut, että erot eri ihmisryhmien välillä ovat suuria varsinkin, kun otetaan huomioon koko elinkaaren yli ulottuvat vaikutukset. Tällöin ei tietenkään voi sulkea pois suomalaisittain pitkää eläkeajanjaksoa, joka ansioläkejärjestelmän kautta vaikuttaa ratkaisevan paljon pysyväistuloon. Tutkimattakin on selvää, että kaikilla ihmisillä on elinkaarensa alussa kilpailevia hankkeita: kouluttautua ensi ja vasta sitten harkita perheen perustamista ja lasten hankintaa, hankkiako ensi kunnan työpaikka ja vasta sitten pohtia näitä asioita ja niin edelleen. Tämän tyyppiset valinnat saattavat kuulostaa sattumanvaraisilta, mutta ulkomainen tutkimustieto viittaa siihen, että näin ei ole, eli erilaisilla taustatekijöillä on sittenkin suuri vaikutus valintoihin.

Tällöin on tietenkin syytä laskea nettokustannuksia, joissa huomioidaan erilaiset lapsiperheiden tukitoimet (tarhat, peruskoulu, tulonsiirrot jne.). Tällaisia tutkimuksia on useista maista, mutta Suomen osalta laskelmat ovat kuitenkin enemmänkin ”sormenpääntuntemaa” kuin organisoitua laskentaa. Suurin puute on se, että laskelmat aina tehdään ”vuosi- tai kuukausipohjaisesti.” Eli miten paljon rahaa jää kulutukseen siinä ja siinä vaihtoehdossa. Kuitenkin pitäisi laskea kaikki summat myös yli elinkaaren ottaen huomioon, miten työllisyyden ja ansioiden

aikaurat käyttäytyvät eri vaihtoehdoissa. Ajatellaan vaikka vaihtoehtoa, että nuori nainen päättää jäädä suuren perheen äidiksi pitkäksi aikaa. Jos hän on pois työmarkkinoilta vaikka 20 vuotta, miten vähän rahaa jää kätehen vaikkapa vain eläkevuosien varalle. Aiheellinen kysymys on, miten ilmeisen pieneksi jäävät kokonaistulot korjaantuvat lastenhoitovaiheen aikaisilla tulonsiirroilla (käytännössä lapsilisillä).

Elinkaarianalyysien tärkein tulos on ollut se, että rahamääräisesti lapset tulevat oletettua ”kalliimmiksi” siksi, että poissaolot työelämästä kostautuvat paitsi välittöminä ansionmenetyksinä myös jälkeenjäämisinä urakehityksen suhteen. Kaikissa ammateissa ansioprofileissa on oma säännönmukaisuutensa iän ja työkokemuksen suhteen, ja tämä luonnollisesti vaikuttaa lopputulokseen. Yleensä tilanne on se, että koulutuksen myötä profilista tulee jyrkemmin käännetyn U:n muotoinen, eli tulot kasvavat voimakkaasti 50 ikävuoteen asti, jonka jälkeen tulot alkavat laskea. Vähän koulutetuilla profili on hyvin litteä, reaalinen tulotaso pysyy lähes vakiona alusta loppuun. Tästä seuraa se, että eri ihmisillä lasten hankinnan tulovaikutukset (tai jos haluaa sanoa, kustannukset) ovat kovin erilaiset. Kuten jo edellä todettiin, myös tulevilla eläkekertymillä on vaikutuksensa koska ne riippuvat koko työhistoriasta: sen pituudesta, lasten hankinnan ajoituksesta ja palkkaprofilista. Yhtä kaikki on selvää, että ilman detaljoituja elinkaarilaskelmia mahdollisia politiikkainstrumentteja ei voi analyttisesti hahmotella.

Jos aikoo vakavissaan pohtia, miten lapsilukuun voi vaikuttaa, on otettava kantaa ainakin seuraaviin avoimin kysymyksiin:

1. Miten lapsilukuun vaikuttaa lapsen hankinnan ajoitus, ja miten se vaikuttaa lasten lukumäärään ja toisaalta missä määrin ajoitus on selitettävissä erilaisilla taustatekijöillä?
2. Miten lasten lukumäärä ja ajallinen jakauma vaikuttaa

perheenjäsenten tuloihin yli koko elinkaaren?

3. Miten puolisosoiden tulonjako (samoin ero koulutuksessa ym.) vaikuttaa lasten hankintaan?
4. Miten perheen sisäinen tulojako kehittyy yli elinkaaren lapsiluvusta ja ajoituksesta riippuen?
5. Mikä vaikutus perhesiteillä (avioliitolla, avioerolla ym.) on lasten hankintaan?
6. Millainen vaikutus on koulutusvalinnoilla ja niiden ajoituksella?
7. Mikä merkitys on vanhempien ”perimällä”: lasten määrällä kodissa, perhesuhteilla, varallisuudella ym., eli miten paljon valinnat periytyvät?
8. Missä määrin julkiset palvelut vaikuttavat kustannuksiin ja lapsilukua koskeviin valintoihin?

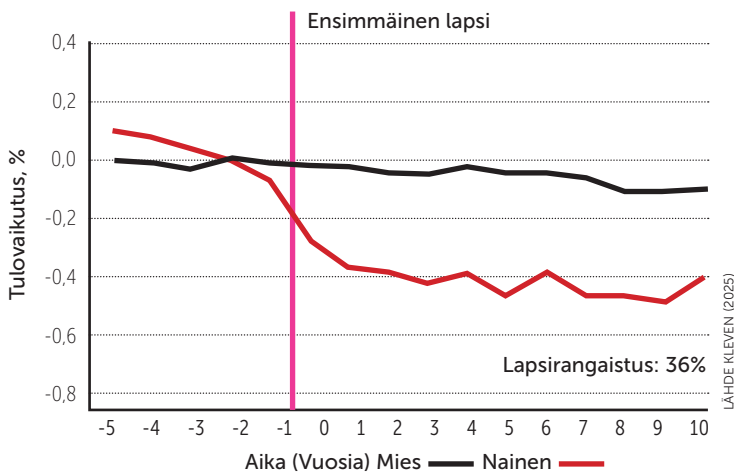
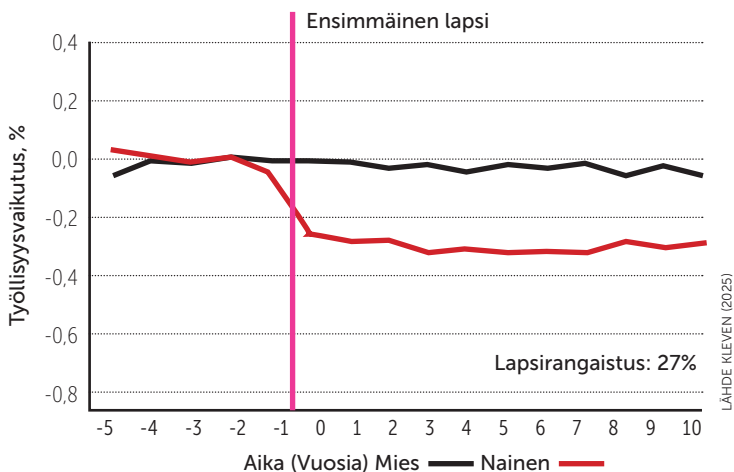
Lopuksi muutama kommentti vielä tutkimuskirjallisuudesta. Alla on lueteltu muutama useimmiten siteerattu tutkimus, jonkalaiset tyystin puuttuvat maastamme. Huomattavan paljon työtä on tehty paitsi USA:ssa myös Hollannissa ja muissa pohjoismaissa (etenkin Tanskassa), joissa on samanlaisia kattavia rekisteriaineistoja kuin Suomessa. Niissä on tarkasteltu paitsi puhtaita fiskaalisia tekijöitä (tulonsiirrot, verotus ja maksut) myös julkisten palveluiden saatavuutta ja käyttöä. Huomattavan paljon on myös tutkimustietoa asenteista ja muista taustamuuttujista, jota voidaan toki hyödyntää tulosten tulkinnessa.

LAPSET JA TASA-ARVO

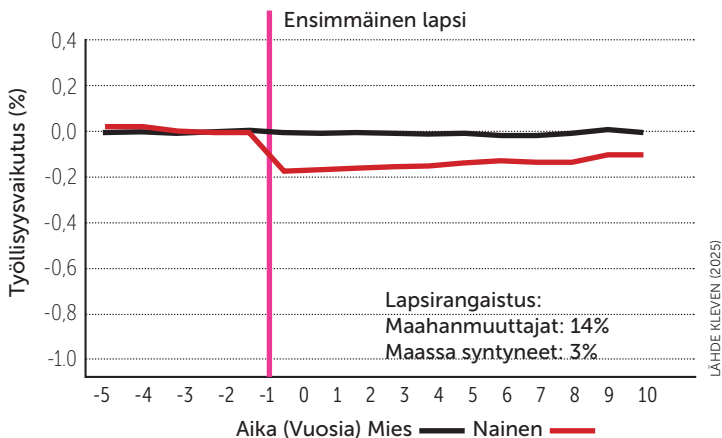
Lapsiin liittyy mielenkiintoinen tulonjakoa koskeva yhteyskohta sillä lapset vääjäämättä vaikuttavat sukupuolten välisiin palkka- ja tuloeroihin. Ja miten tärkeä tämä asia tuntuu olevankaan Suomessa! Lähes joka päivä uutisoidaan ”naisten euron” arvosta. Henrik Klevenin tutkimus viime vuodelta osoittaa, että itse asiassa koko miesten ja naisten välinen tuloero selittyy lapsilla: äideillä on pienemmät tulot aikana, jolloin lapset ovat pieniä, ja he jäävät jälkeen ”urakehityksessä” ja viime vaiheessa myös (ansio)eläkkeissä. Klevenin tutkimus (kuvio 1) osoittaa, että lasten hankinnasta koitua ansioiden menetys on peräti 36 % (välitön vaikutus ja erilaiset kertaantumukset). Tässä valossa on selvää, että keskimääräiset tuloerot eivät ole mitään diskriminaatiota tai työnantajien ”ilkeyttä” vaan vääjäämätön seuraus lasten hankinnan kokonaiskustannuksista. Toki työmarkkinoilla tapahtuu kaikenlaista, mutta tämä on kuitenkin se ”suuri kuva”.

Koska lapset ovat yhteiskunnan tulevaisuus, olisi järkevää ja moraalisesti oikein kompensoida äideille heidän tulonmenetyksensä. Perheiden sisällä näin toki tapahtuu ainakin perinteisessä perhemuodossa, jossa perheen rahat ovat yksinkertaisesti vain yhteisiä. Mutta jos ajatellaan perheiden välisiä tuloeroja, pitäisi tuen ymmärrettävästi riippua perheen tulomenetysten suuruudesta. Tässä suhteessa meikäläinen lapsilisäjärjestelmä ei ole oikeudenmukainen, koska hyvätuloisilla ja korkeasti koulutetuilla tuet kattavat vain häviävän pienen osan kustannuksista (kuvio 2).

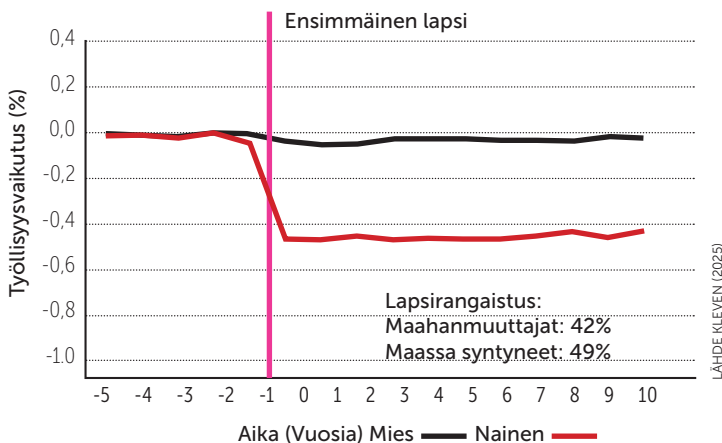
KUVIO 1. LASTEN VAIKUTUS TYÖLLISYYTEEN JA TULOIHIN

**KUVIO 2. LAPSISTA KOITUVAT TULOMENETYKSET
ERI TULOTASOILLA (ALIN KYMMENYS)**

**LAPSISTA KOITUVAT TULOMENETYKSET
ERI TULOTASOILLA (YLIN KYMMENYS)**

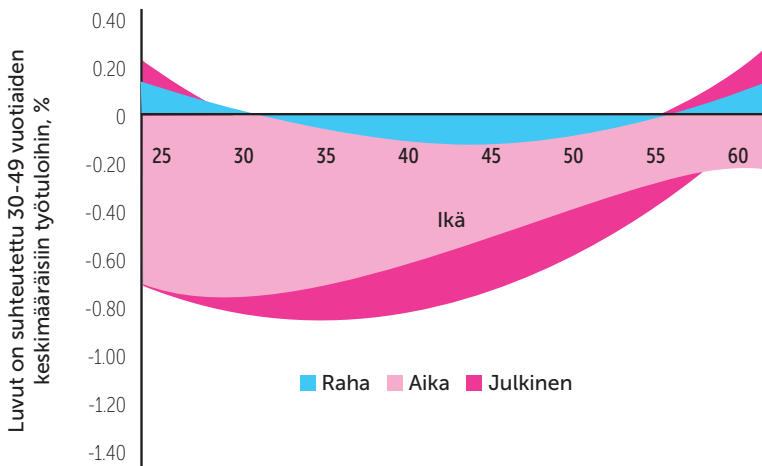
Paljon loogisempi ja oikeudenmukaisempi tapa kompensoida kustannuksia olisi tietenkin verotukseen tehtävillä vähennyksillä, jotka automaattisesti korjaisivat vääristymät tuloissa ja mikä tärkeintä, kasvattaisivat insentiviä palata työmarkkinoille lastenhankinnan jälkeen ja työskennellä siellä pitempään. Lastenhankinnan aikaisilta tulonsiirroilta tällainen insentiiivi vaikutus puuttuu tietenkin täysin (kuvio 3).

Suomessa tasa-arvo on ainakin verbaalisella tasolla pyhä asia, mutta usein unohtuu, mitä sillä tasa-arvolla tarkoitetaan. Kai kaikki ymmärtävät, että ei ole tasa-arvoista antaa kaikille perheille sama summa rahaa, mutta sen pidemmälle logiikka ei yleensä ulotu. Viime aikoina jopa yleensä järkeviä puhuvat ekonomistit ovat ehdottaneet lapsilisien poistamista rikkailta ja rahojen antamista köyhille. Ehdotus on moraalisesti aika omituinen, sillä tällöin hyvätuloisten äitien, joille lasten tekeminen on suuri taloudellinen uhraus, pitäisi vielä maksaa niiden perheiden lasten hankinnan kustannuksista, joilla kustannukset ovat kaikkein pienimmät.

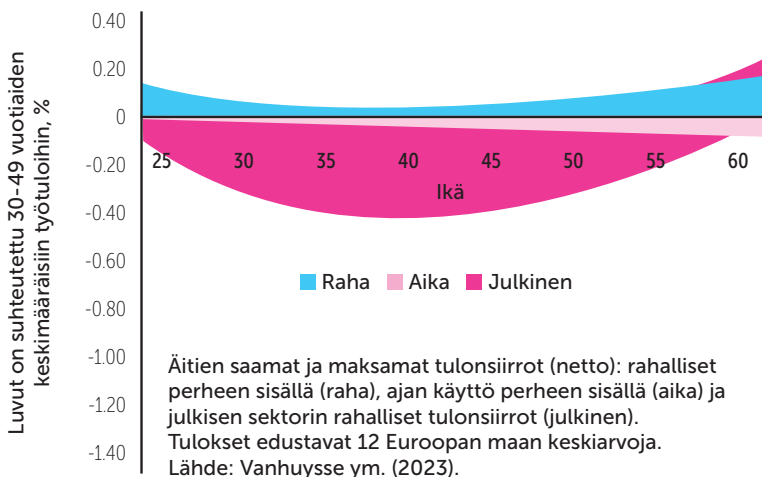
Toki yhteiskunta voi olla säästävinään, jos lasten tekeminen ohjataan perheille, joilla on taloudellisia vaikeuksia, mutta tohtii epäillä, onko se järkevää, kun tiedetään, miten paljon lasten menestyminen elämässä riippuu perheiden olosuhteista: terveydestä, tuloista, koulutuksesta, syntyperästä ja niin edelleen (kuvio 4).

Meillä on paljon näyttöä siitä, miten valtavia kustannuksia aiheuttaa, kun päihkeitä ja huumeita käyttävät äidit saavat lapsia. Puhutaan vuosittain jopa 3000 lapsesta, mikä on todella paljon ajatellen sitä, että syntyneiden lasten määrä on vain luokkaa 45 000. Toki haitallisia vaikutuksia on eri asteisia ja pahasti vammautuneita on vain pieni osa kokonaisuudesta, mutta on selvää, että vammautuminen jo sikiövaiheessa tulee inhimillisten kärsimysten lisäksi myös yhteiskunnalle tavattoman kalliiksi (katso Autti-Rämön tutkimukset aiheesta).

KUVIO 3. LASTENHANKINNAN KUSTANNUKSET ÄIDEILLE IKÄVUODEN MUKAAN (ÄIDIT)

LASTENHANKINNAN KUSTANNUKSET ÄIDEILLE IKÄVUODEN MUKAAN (MUUT KUIN ÄIDIT)

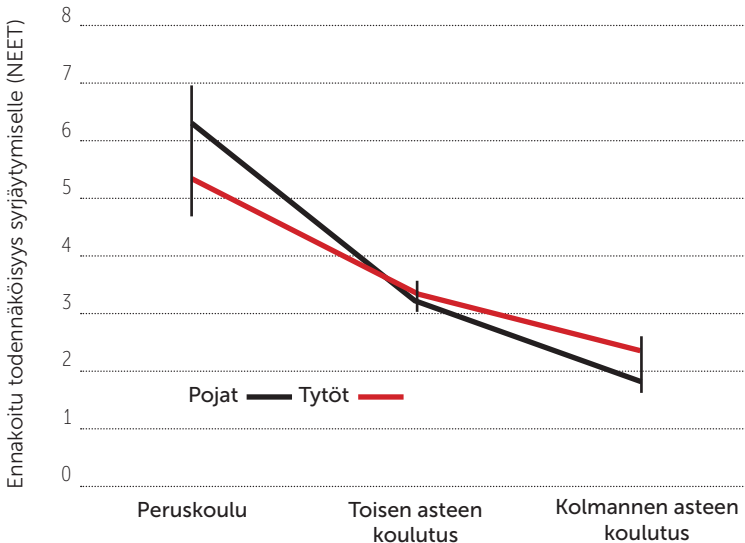
Jostain syystä tämä ongelma ei ole noussut otsikoihin, vaikka terveysalan julkaisuissa sitä on käsitelty laajalti. Ehkä se johtuu siitä, että ajatellaan – taas kerran – että asialle ei voi tehdä mitään: päihteitä ja huumeita vaan käytetään entistä enemmän ja niitä käyttävien lasten hankintaan ei voi puuttua. Mutta luulisi, että ongelman juurisyihin voisi vaikuttaa: siihen, että ongelmissa olevat naiset ylipäätään hankkivat lapsia. Voi kysyä, miksi näin tapahtuu. Ehkä syyttävän sormen voi kohdistaa hyvinvointivaltioomme, joka on omaksunut käytännön, että kuka tahansa täysi-ikäinen voi ensinnäkin muuttaa omilleen, vaikka mitään edellytyksiä toimeentulolle ei olisi, ja ”omilleen muuttanut” on automaattisesti yhteiskunnan tukien piirissä. Näin tapahtuu ainakin silloin, jos asianomainen tuleva äiti on saamassa lapsen. Asetelmasta seuraa helposti syy-seuraussuhde: eli jos haluaa pois kotoa, varmin tapa on hankkia lapsi. Ja jos aikoo hankkia lapsen, tiedossa on se, että KELA maksaa asunnon ja perustoimeentulon. Suuri ongelma tästä tulee, jos mukaan tulevat rikkonaiset ihmissuhteet, päihteet ja huumeet. Ja tällaisessa tapauksessa yhteiskunnan tuki saattaa vain pahentaa tilannetta. Jos vaikka lapsilisää korotetaan, ei ole mitään taetta, että tuki menee lapsen hoitoon, vaan voi käydä jopa päinvastoin, päihdeongelma vain pahenee.

LOPPUPÄÄTELMIÄ

Suomalaista sosiaalipolitiikkaa vaivaa omituinen myopia; kaikki toimeentuloon ja elämiseen liittyvät ongelmat voidaan ratkaista antamalla ihmisille lisää rahaa. Resepti on kuitenkin immuuni sille tosiasialle, että kaikilla politiikkatoimilla on insentiivi vaikutuksensa: rahansaajien joukko saattaa hyvinkin kasvaa summien suuretessa ja toisaalta tulonsiirtojen maksajien joukko vastaavasti harveta verotuksen kiristyyssä. Jos tulonsiirto- ja verojärjestelmästä tulee kuvatun kaltainen, ajaudutaan tilanteeseen, jossa lasten hankinta tehdään ”liian kalliiksi” suurelle osalle

väestöä, jolloin lasten tekeminen jää vain todella köyhien ja todella varakkaiden rooliksi. Kaikki varmaan ymmärtävät, että tämä ei ole onnellinen skenaario, mutta siinä vaiheessa, kun järjestelmän muuttaminen muodostuu eri väestöryhmien keskinäiseksi tulonjakotaisteluksi, jota poliittinen demagogia vielä ruokkii, peli on menetetty.

KUVIO 4. PERHETAUSTA JA MENESTYMINEN KOULUSSA JA TYÖELÄMÄSSÄ

NEET on lyhenne sanoista "Not in Education, Employment, or Training", jota usein käytetään "syrjäytyneisyyden" mittarina. Kuvan lähde Pitkänen ym. (2021)

KIRJALLISUUTTA

Adda, J., Dustmann, C. and K. Stevens (2017) The Career Costs of Children. *Journal of Political Economy* , volume 125 , issue 2 , p. 293 - 337

<https://www.journals.uchicago.edu/doi/epdf/10.1086/690952>

Autti-Rämö, Ilona (1993) The outcome of children exposed to alcohol in utero. A prospective follow-up study during the first three years of life. *Väitöskirja*, Helsingin yliopisto.

Autti-Rämö, Ilona (2000) Twelve-year follow-up study of children exposed to alcohol in utero. *Development Medicine and Child Neurology* 42(6), 406-411.

Autti-Rämö, I. (2011) On aika tehdä päätöksiä Alkoholin aiheuttamat sikiövauriot lisääntyvät. *Duodecim* 2011;127:1634–6.

De Quinto, A., Hospido L. and C. Sanz. The child penalty in Spain. *Banco de Espana Occasional Paper*, (2017), 2020. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3654068

Doepke, M., A. Hannusch, F. Kindermann and M. Tertilt (2022) The economics of fertility: a new era NBER Working Paper 29948 https://www.nber.org/system/files/working_papers/w29948/w29948.pdf

Kleven, H., Landais, C., Posch, Steinhauer, and Zweimüller. *Child Penalties Across Countries : Evidence and Explanations*. *AEA Papers and Proceedings*, 109:122–126, 2019a.

Kleven, H, Landais, C., and J. Sogaard (2019) Children and gender inequality: Evidence from Denmark. *American Economic Journal: Applied Economics*, 11(4):181–209, 2019b. doi: 10.1257/app.20180010.

Kleven, H, C. Landais, J. Posch, A. Steinhauer and J. Zweimuller (2024) Do Family Policies Reduce Gender Inequality? Evidence from 60 Years of Policy Experimentation. *American Economic Journal: Economic Policy* 16(2), 119-149.

Kleven, H. (2025) *The Geography of Child Penalties and Gender Norms: A Pseudo-Event Study Approach** Henrik Kleven Princeton University and NBER. https://www.henrikkleven.com/view/research/published/child_penalty_pseudo_es/ChildPenalties_US-Pseudo_Nov2025.pdf

Koponen, Anne (2006) Sikiöaikana päihteille altistuneiden lasten kasvuympäristö ja kehitys. Väitöskirja, Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, Sosiaalipsykologian laitos.

Lehikoinen, A. (2021) Fetal alcohol exposure Biochemical findings and insights into clinical outcome. Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto.
<https://erepo.uef.fi/server/api/core/bitstreams/d5c5744e-1a89-4e27-bedf-e40b37fd5ca8/content>

Lundborg, P. E. Plug, and A. Wurtz-Rasmussen (2017) Can Women Have Children and a Career? IV Evidence from IVF Treatments. *American Economic Review* 107(6), 1611-1637.

Pajulo, Marjaterstu (2001) Early motherhood at risk: mothers with substance dependency. Väitöskirja, Turun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta.

Pitkänen, J., Remes, H, Moustgaard ja P. Matikainen (2021) Parental socioeconomic resources and adverse childhood experiences as predictors of Not in Education, Employment, or Training (NEET): a Finnish register-based longitudinal study.
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/94ed626f-1275-4209-a0e5-4cd68df3143e/content>

Rabat, S. and S. Rellstab (2021) The Child Penalty in the Netherlands and its Determinants Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis (CPB), CPB Discussion Paper. <https://www.cpb.nl/system/files/cpbmedia/omnidownload/CPB-Discussion-Paper-424-The-Child-Penalty.pdf>

Vanhuyse, P., M. Medgyesi and Robert Gal (2023) Taxing reproduction: the full transfer cost of rearing children in Europe. *Royal Society Open Society*, 10 (10): 230759, <https://doi.org/10.1098/rsos.230759>

SUOMEN PERUSTA -AJATUSPAJAN JULKAISUJA

Miten euroalue kehittyi? (2013)

Euro vai ei? – Eurokriisi ja Suomen vaihtoehdot (2013)

Kunnat kuntoon! – Puheenvuoroja kuntien ongelmista ja mahdollisuuksista (2014)

Kohti parempaa Eurooppaa (2014)

Suomen talous ja talouspolitiikan linja – Miten Suomi saadaan uudelleen nousuun? (2014)

Vapaaehtoinen ruotsi on hyvinvointietu – Suomenkielisten näkökulma kielipolitiikkaan (2014)

Venäjä: uhka vai mahdollisuus? – Avointa keskustelua Suomen Venäjä-suhteesta (2014)

Kansankodin kuolinvuoteella – Ruotsalainen hyvinvointivaltio ja maahanmuutto (2015)

Liberaalin dilemma – Monikulttuurisuus ja vapaa yhteiskunta (2015)

Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous – Osa 1: Toteutuneet julkisen talouden tulot ja menot (2015)

Punavihreä kupla – Perussuomalaiset ja media (2015)

Siirtolaiskriisi – puheenvuoroja muuttoliikkeen syistä ja seurauksista (2015)

Onko Euro pelastettavissa? – EMU:n kehittämis ehdotusten arviointia ja Suomen linja (2016)

Turvallisuus uhattuna – maahanmuutto, turvallisuustilanne ja kansalaispartiot (2016)

Kansainvälinen pakolaisinstituutio ja valtioiden mahdollisuudet – imagon suojelusta rajojen suojeluun (2016)

Epäneutraali sukupuolikirja – puheenvuoroja sukupuolikielisyksistä (2016)

Integraatio vastatuulella – kuinka Brexit ja Trump-ilmiö haastavat globalisaation ja federalismin (2016)

ME – ajatuksia perussuomalaisuudesta (2016)

Maahanmuutto – talouden ongelma vai ongelmien ratkaisu? (2017)

Mitä maahanmuutto maksaa? - katsaus maahanmuuton julkisen talouden vaikutuksiin (2017)

Tuleeko Amerikasta jälleen suuri? - mitä Donald Trump on saanut aikaan ensimmäisenä vuotenaan Yhdysvaltojen presidenttinä (2018)

Maahanmuutto - kriitikon käsikirja (2018)

Syteen tai soteen - sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusesityksen kritiikki (2018)

Veroja, velkaa ja kaverikapitalismia - näkökulmia Suomen talouden ongelmista ja mahdollisuuksista (2018)

Kuinka kalliiksi halpatyövoima tulee? - Ulkomaisen työvoiman saatavuusharkinta, työmarkkinat ja julkinen talous (2018)

Loppu halpatyövoiman maahantuonnille (2019)

Humanitaarisen auttamisen reformi (2019)

Maahanmuutot ja Suomen julkinen talous – Osa 2: Elinkaarivaikutukset (2019)

Ympäristörealistin käsikirja (2019)

Maahanmuuttajien toimeentulotuet (2020)

Aloite Suomen koronapolitiikkaan (2020)

Kuinka kalliiksi 175 nuoren turvapaikanhakijan vastaanottaminen tulee (2020)

Kummallisvaalit - mistä kuntavaaleissa on kyse? (2020)

Koulukirja - Kymmenen myyttiä suomalaisesta peruskoulusta (2021)

Kuntaluvut.fi – Maahanmuuton kuntakohtaiset tilastotiedot kuntakarttana (2021)

Kuinka kalliiksi 1 000 Afganistanista otettavaa humanitaarista maahanmuuttajaa tulee? (2021)

Tulvia ja tulikiveä - Maailmanlopun tematiikka ilmastokeskustelussa (2021)

Perhepolitiikka ja syntyvyys (2021)

Ydinvoima Suomessa 2050 - Miten Suomesta hiilinegatiivinen ja kilpailukykyinen uuden ydinvoiman avulla (2021)

Some, sananvapaus ja vihapuhehysteria (2022)

Kaksitoista talouden periaatetta (2022)

Maahanmuuton vaikutuksista perusoikeuksiin (2022)

Ketkä hyötyvät maahanmuutosta? (2022)

Nouseva työllisyysaste, vähenevät työtunnit ja kasvava tukien käyttö (2023)

Metsästyskirja – Metsästäjän ja riistanhoitajan puheenvuoro (2023)

Woke – identiteettipolitiikkaa antirasismista transkysymyksiin (2023)

Lähiöluvut.fi – Maahanmuuton aluekohtaiset tilastotiedot PK-seudulla (2023)

Suomi, meillä on ongelma! – Antiikin Seitsemän viisasta ja Suomen talouskasvu (2023)

Laajentuva tulonsiirtounioni vai kehittyvä sisämarkkina-alue? (2024)

Luvattiin, uskottiin ja petyttiin – EU:n "koronapaketti" lyhyt historia (2024)

Vähemmistöksi omassa maassaan? (2024)

Suunnitelmataloutta, maahanmuuttoa vai lisää lapsia? (2025)

Tutkimusta vai ideologiaa? – Analyysi suomalaisesta tiederahoituksesta (2025)

